Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 120 (15743) | 1981 оной майн 26, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

ОЙН БАЯРАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ТБИЛИСИ. (ТАСС). Грузиин Совет засагай тогтоогдоһоор ба Грузиин Компартиин байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ Грузиин Компартиин Центральна Комитет, Грузиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиум болон республикын Министрнүүдэй Совет уулзалга эмхидхэһэн байна.

Нүхэд Л. И. Брежнев, В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, Д. Ф. Устинов, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, Т. Я. Киселёв, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе гэгшэдые сугларагшад үнэн зүрхэнһөө амаршалба.

Союзна республиканууд Компартинуудай ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, делегацинуудай гэшүүд, Грузиин парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд, партиин болон дайнай ветеранууд, республикын солото хүнүүд, сэрэгэй начальнигууд уулзалгада байлсаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Грузиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. А. Шеварднадзе сугларагшадта хандажа, парти тухай үгэ хэлээ.

Совет засагай жэлнүүдтэ манай оронной ба манай арадай түйлаһан бүхы юумэн ленинскэ партиин хүтэлбэри доро амжагдаа гээд тэрэ онсолон хэлээ. Ленинскэ парти социалис байгуулалтын жэлнүүдтэ дайшалхы манлаймнай байгаа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ ба дайнай һүүлээрхи һэргээн бодхоолгын үедэшье манай илалтые зоригжуулагша ба эмхидхэгшэ бэйгаа.

Манай ажабайдал ба манай ажал хэрэгые, КПСС-эй Центральна Комитедэй, Леонид Ильич Брежневэй хүтэлбэри доро һүүлэй жэлнүүдтэ манай партиин болон манай оронной түйлаһан амжалтануудые Владимир Ильич Ленин халташье хаража шадаха байгаа һаа. «Таанад, нүхэд, зүб замаар ябанат!» гэжэ лаб лэ хэлэхэ һэн ха.

Энэ үнэн зүб зам хүсэжэн жаргаһан социализм тээшэ бидэнние хүтэлнэ. Владимир Ильич Ленинэй хэрэгые үргэлжэлүүлэгшэ, коммунис байгуулалтын агууехэ эмхидхэлшэ нүхэр Леонид Ильич Брежнев энэл гансахан зүб, ленинскэ замаар бидэнние хүтэлнэ бшуу.

Коммунис партиин түлөө, ленинскэ Центральна Комитедэй, ЦК-гай Политбюрогой түлөө, хүндэтэ Леонид Ильич, Танай түлөө түрүүшынгээ хундага үргэнэбди. Манай партида, манай арадта зорюулан, эб найрамдал сахин хамгаалхын түлөө Танай хэһэн бүхы юумэнэй түлөө баяр баясхалан хүргөөд, олон удаан жэлдэ элүүр энхэ, зол жаргалтай ябахыетнай хүсэхэ дуран хүрэнэ.

Удаань Э. А. Шеварднадзе аха дүүгэй хани барисаанай түлөө хундага үргөө.

Совет Грузиин ба тэрэнэй Коммунис партиин 60 жэлэй ойтой дашарамдуулан эмхидхэгдэһэн энэ һайндэр аха дүүгэй хани барисаанай толотомо, мартагдашагүй жагсаал болон тодоросо. Совет арадай аха дүүгэй бүхы бүлэ энэ һайндэртэ эбтэй эетэйгээр суглараһан байна. Манай айлшадай дунда партийна, гүрэнэй болон ниитын мэдээжэ ажал ябуулагшад, арадай ажахые эмхидхэгшэд, промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин солото хүнүүд, ехэ ехэ эрдэмтэд, литература болон искусствын ажал ябуулагшад, сэрэгэй начальнигууд байлсаа.

Москвагай, Ленинградай, Грузиин ССР-тэй хүршэлдэг союзна болон автономито республикануудай, хизаарнуудай делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй түлөө Э. А. Шеварднадзе мүн лэ хундага үргэһэн байна.

Агууехэ ба хүсэн түгэс Советскэ Союзай аша туһада ажалдаа амжалта түйлахыень тэрэ бүхы хүнүүдтэ хүсэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев уулзалгада хабаадагшадта халуунаар угтагдажа, иигэжэ хэлээ:

Грузиин газар дээрэ Москвагай, Ленинградай, бүхы совет республикануудай түлөөлэгшэдтэй хамта үнгэргэһэн һайндэрэй мэдэрэлээ бидэ бултадаа ээлэгдэнхэй бэйнабди.

Һайндэр урагшатайгаар үнгэрөө. Грузиин хүн зоной гансал айлшадые угтан абажа шададаг дээрэһээ бэшэ, харин ажал хэрэгүүдэйтнай амжалтатай һайнаар ябажа байһан дээрэһээ иимэ ёһотой һайндэр болобо бшуу.

Һайндэрэй үшөө нэгэ шэнжые — тэрэнэй олон үндэһэ яһанай шэнжэ шанарые онсолон тэмдэглэхэ байнаб. Танай ойн баяр совет хүнүүдэй нягта холбоо барисаае, манай хүсэл бодолой ба ажал хэрэгүүдэй ниитэ нэгэн байһые үшөө дахин харуулба.

Грузиин һайн дураараа Росситай нэгэдэһэнэй 200 жэлэй ойе һаяар бидэ тэмдэглэхэ байнабди. 200 жэлэй саада тээ манай элинсэг хулинсагууд зүб зам шэлэһэн байгаа. Ород ба грузин арадуудые холбоһон хани барисаан совет Грузиин 60 жэлэй туршада улам бэхижээ. Арадуудые улам дүтэ, түрэл болгохо, тэдэнэй хоорондо эб найрамдал батална гэшэ социализмын түүхэтэ үүргэ ха юм.

Бидэ өөһэдтөө, бусад бүхы оронуудта эб найрамдалта зол жаргалта ерээдүйе хүсэнэбди. Ерээдүймнай тиимэ байха гэжэ найданабди.

Совет Грузиин һалбаран хүгжэхын түлөө, совет арадуудай эбдэршэгүй хани барисаанай саашадаа бэхижэхын түлөө, манай агууехэ коммунис хэрэгэй шэнэ илалтануудай түлөө Л. И. Брежнев хундага үргөө.

Нүхэд Л. И. Брежневэй болон Э. А. Шеварднадзиин хэлэһэн үгэ ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтагдаһан байна.

Үнэн зүрхэнэй ба аха дүүгэй оршон байдалда уулзалга үнгэрөө.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ ГРУЗИИН ССР-эй ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДТЭЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев майн 24-дэ Тбилисидэ Грузиин ССР-эй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаба. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Грузиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. А. Шеварднадзе, Грузиин Компартиин ЦК-гай бюрогой гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд хөөрэлдөөндэ хабаадалсаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр Д. Ф. Устинов уулзалгада хабаадалсаһан.

Уулзалгада хабаадагшадта хандажа, нүхэр Л. И. Брежнев хэлэбэ:

— Танай республикын ажал хэрэгтэ, эрилтэ хэрэглэмжэдэ партиин Центральна Комитет болон Совет правительство саг үргэлжэ анхарал хандуулдаг юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ экономикын бэелой, партийна хүдэлмэриин асуудалнуудаар тусхай тогтоол, тэрэ тоодо Тбилисиин горком тухай КПСС-эй ЦК-гай мэдээ тогтоол баталагдан абтаһан байна.

Республикын парторганизацинууд шиидхэбэринүүдтэ таарамжатайгээр, болото хэрэгэй харюусаатай хандана. Һүүлэй жэлнүүдтэ Грузи экономическа социальна хүгжэлтын амжалта түйлаа гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ болон тэндэхи суглаан дээрэ хэлэгдэһэн, үшөө эндэшье дабтахэ байнаб. Абтаһан шиидхэбэринүүдэй республикын хэмжээндэ, түбтэ ёһотой һайнаар бэелүүлэгдэхэ байһан дээрэ ажалшадай оройнсоо саашадаашье шухала. Шиидхэбэринүүдэй нэрэ хүндые сахин ябаха хэрэгтэй.

Арбан жэлэй турша соо Грузиин республикын КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжаһан Улаан тугаар шагнагдаа байһыень тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Хүдөөгэй ехэ бүлэг ажалшад СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаа.

Э. А. Шеварднадзе үндэр шагнал — Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ хүртөө. Энэ халаа тэрэнэй эдэбхитэй ажал ябуулгые үндэр сэгнэлтэ, гэхэтэ, республикын бүхы партийна организациин хүдэлмэриие үндэр сэгнэлтэ болоно. КПСС-эй XXVI съезд оронной урда, союзна республика бүхэнэй урда шэнэ ехэ зорилгонуудые табяа. Съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ мүнөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ ёһотойбди. Мүнөө оронной партийна, совет, профсоюзай, комсомолой бүхы организацинуудта, ажалша коллективүүдтэ съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар тодорхой хэмжээнүүд зохёогдон абтажа, бэелүүлэгдэжэ байна гээд үрма баяртайгаар хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Грузиин ССР-эй хүгжэлтын зарим тодорхой асуудалнуудта нүхэр Брежнев саашалаа тогтожо хэлэбэ. Республика дотор промышленна үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын тула бага бэшэ арга нөөсэнүүд бии гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Тусхайлбал, иимэ зорилготойгоор бүхы предприятинуудай хүдэлмэриие жэгдэ һайнаар ябуулха, тэдэнэй туд бүхэнэй түсэбөө хэлбэришэгүйгөөр дүүргэлгые хангаха шухала. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ ба өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха даабаринуудые дүүргэлтэ онсо удха шанартай байна. Промышленностьда фондын ашагые дээшэлүүлхэ, предприятинуудые проектээр хараалагдаһан хүсэндэнь хүргэхэ хэрэгые мүн лэ һайнаар табиха шухала.

Һаянай байгуулагдажа байһан Грузиин нефтиин промышленностьда түйлагдаһан амжалтануудые батадхаха хэрэгтэй гэжэ нүхэр Брежнев тэмдэглээ. Нефть болон газай хэбтэшэнүүдые нээхын тула геолого-бэдэрэлгын хүдэлмэриие үргэдхэхэ, үрөмдэлгын хүдэлмэриин хэмжээе нилээд дээшэлүүлхэ ёһотойбди. Маднеульска ашагта малтамал шанаржуулгын комбинадта зэдэй рула болон баридтай түүхэй эд олзоборилхо шэнэ хүсэнүүдые бүри дары түргөөр ашаглаха шухала гэжэ тэрэ мүн лэ тэмдэглэбэ.

Грузиин ССР-тэ ажалай нөөсэнүүдые гамтай һайнаар ашаглалга ехэ удха шанартай юм гэжэ мүн лэ заагдаа.

Бүхы түхэлэй нөөсэ баялигүүдта, гамтайгаар, арьбалалтатайгаар хандаха гэшэ мүнөө онсо удха шанартай гэжэ нэгэнтэ бэшэ хэлэхэ ушартай болоһон байнаб гээд нүхэр Л. И. Брежнев саашалаа мэдүүлбэ. Ажахыгаа арьбалалта ехэтэйгээр эрхилхэ, гаргаша багатайгаар ехэ ашаг олзо абаха хэрэгтэй. Гэбэшье танайда продукциин зарим зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэдэ электрын элшэ хүсые гаргашалгын түсэбөөр хараалагдаһанһаа, союзна дундуур дунгүүдһээ дээшээ байһаниинь халагламаар. Оленхи предприятинуудта металл үлүүсэ ехээр гаргашалагдана.

Үшөө нэгэ юумэн тухай хэлэе. Республика дотор юрэнхы дээрээ капитальна һомололгонуудые бүрин хүсэдөөр ашагладаг һайн ёһо заншал тогтонхой. Теэд бариха гээшэ бага юм ааб даа. Үйлэдбэридэ һайнаар бэлдэжэ, саг соонь хүсэндэнь хүргэхэ, хүдэлмэрилэгшэдтэ ажалай ба ажаһуудалай таарамжатай эрхэ байдал байгуулха, эрхим шанартай продукци гаргаха шухала.

Удаань Грузиин хүдөө ажахые хүгжөөлгын асуудалнуудта тогтожо хэлэхэдээ, һүүлэй жэлнүүдтэ республика дотор һайн хубилалтанууд болоо гэжэ нүхэр Брежнев тэмдэглэбэ.

Республикын ажалшадай сайн набшаһа, виноград, цитрусэй ургамалнуудай тогтууритай ургаса абадаг байһаниинь баярламаар гэжэ тэрэ хэлээ. Энэ илангаяа шухала байна, ушарынь юуб гэхэдэ, продукциин эдэ зүйлнүүдээр Грузи орон дотороо горитой һуури эзэлдэг юм.

Совет хүнүүдтэ тон хэрэгтэй урда районуудта ургадаг ургамалнуудые саашалаашье һайнаар таряжа ургуулха байхат гэжэ Центральна Комитет найдана. Энээнтэй дашарамдуулан, Колхидын газарые ашаглалтада анхаралаа ехээр хандуулха хэрэгтэй. Даб дээрэ энэ газар шанаржуулан һайжаруулга хангалтагүй байһаар.

Грузиин сайн шанарые дээшэлүүлхэ асуудалнуудые тойрожо гарахын аргагүй. Тэрэ сайн промышленностиин материально-техническэ базые хүгжөөлгэдэ түшэглэнэ. Мүнөө энэ асуудал зүбшэн хэлсээд, зохихо дурадхалнуудые бэлдэжэ байһантнай бидэнэртэ мэдээжэ. Энэ асуудалые гүнзэгыгөөр шиидхэхэ хэрэгтэй.

Республика дотор мал ажалые хүгжөөхэ, мяха, һү ба нооһо үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ, һү һаам болон малай шэгнүүрые дээшэлүүлхэ талаар эршэмтэй хэмжээнүүд абтаха ёһотой гэжэ нүхэр Брежнев мүн лэ тэмдэглээ. Энэнь юун гэһэн удхатайб гэхэдэ, тэжээлэй бата бэхи бааза байгуулгада онсо анхаралаа хандуулха гэһэн удхатай бшуу.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Грузида бууса шадарай участогуудта мяха, һү үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ арга нөөсэнүүд яһала һайнаар ашаглана гэжэ мэдэнэбди гээд нүхэр Л. И. Брежнев хэлэбэ. Хүдөөдэ ажаһуугшад бууса шадарайнгаа ажахынуудые дуратайгаар хүгжөөнэ гэжэ нүхэдүүд хэлэбэ. Ниитын үйлэдбэридэ анхаралаа һуларуулангүй, энээндэ саашадаашье күлөө үзүүлхэ хэрэгтэй.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда аграрно-промышленна комплексын бүхы һалбаринуудые хүтэлбэрилгые һайжаруулха зорилго бүри шухала удха шанартай боложо байнхай. Танайшье зарим районуудта энэ талаар яһала дүршэлтэй болонхой гэжэ намда хөөрэһэн байна. Энэ хэрэгые нарижуулан һайжаруулха, хүгжөөхэ шухала.

Юрэдөө, нүхэдүүд, ажал хэрэгүүдтнай ехэ байна. Хэдэн зуугаад мянган хүнүүдэй эбтэй эетэй хамтын хүдэлмэриие һайнаар хүтэлбэрихэ хэрэгтэй.

Таанад иимэ зорилгые бэелүүлжэ шадаха байнат. Грузиин партийна организаци 350 мянга гаран хүнһөө бүридэнэ. Зургаадахи ажалшан бүхэн коммунист юм.

Республика дотор бэрхэ мэргэжэлтэд үргэн гаранхай. Урдандаа үзэгдэдэг байһан партиин кадрова политикаһаа, партийна ажабайдалай ёһо гуримуудһаа, партийна хүтэлбэриин гол ёһонуудһаа хадуурал ганнуудые усадхан зайсуулжа шадаат. Хүтэлбэрилхы мэргэжэлтэдтэ эрилтээ эдэбхитэйгээр дээшэлүүлжэ, партийна ба гүрэнэй жаяг журамые бэхижүүлжэ, али бүхы дутуу дундануудтай эбсэшэгүй шангаар Грузиин Компартиин ЦК-гай тэмсэжэ байһаниинь зүб лэ. Энэ талаар таанадай хэһэн хүдэлмэриие КПСС-эй Центральна Комитет мэдэдэг, үндэрөөр сэгнэдэг.

Кадрова политикые бэелүүлхэдээ, олонациональна хүн зоной эрхэ нүхэсэлые хараада абажа, республика дотор ажаһуудаг бүхы нацинууд ба арад үндэһэтэдэй кадрнуудые һурган хүмүүжүүлжэ, хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ анхарал оролдосотойгоор дэбжүүлдэг боложо байһантай һайн лэ. Съездын эрилтэнүүдые хараадаа абажа, саашадаашье энэ шэглэлые бүри оролдосотойгоор үргэлжэлүүлхэ хэрэгтэй.

Арадуудай ленинскэ хани барисаае, аха нүхэсэлые саашадаашье али бүхы талаарнь бэхижүүлхэ гээшэ гол зорилго болоно.

Удаань Э. А Шеварднадзе үгэ хэлэхэдээ, совет Грузиин ба тэрэнэй Компартиин 60 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ хабаадаха үндэр нэрэ хүндэ олгоһонойнь түлөө Л. И. Брежневтэ үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалан хүргэбэ. Л. И. Брежневэй Тбилисидэ ерэлгэ хадаа Грузиин парторганизацида, республикада КПСС-эй Центральна Комитедэй, ЦК-гай Политбюрогой, нүхэр Брежневэй хэлбэришэгүй анхаралаа хандуулгын, эдэ бүхы жэлнүүдтэ Грузиин ажалшадта саг үргэлжын туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлжэ байлгын үшөө нэгэ гэршэ болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Республикын ажалшад энэ анхарал оролдолгодонь харюусажа, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ тодорхой ажал хэрэгүүдээр харюусахаар, КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхээр шиидэнхэй. Партиин дотоодын болон гадаадын политикые Грузиин ажалшадай эдэбхитэй халуунаар дэмжэжэ байһан тухай, партийно-эмхидхэлэй ба үзэл сурталай хүдэлмэриие саашадань шангадхаха, сэдьхэл бодолой оршон байдалые саашадань һайжаруулха талаар партийна организацинуудай бэелүүлжэ байһан ажал ябуулга тухай тэрэ саашадаа хөөрэбэ.

Хүтэлбэрилгын ажал ябуулгые һайжаруулхын, эсэсэй үндэр үрэ дүнгүүдые түйлахын, ажахын бүхы ажал ябуулгын шанарые һайжаруулхын, бии байгаа арга нөөсэнүүдые һайнаар хэрэглэхын түлөө тэмсэлдэ элдэб шатын хүдэлмэрилэгшэдэй оролдолгые дээшэлүүлхэ асуудалнууд партийна организациин гол анхаралда байһаар. Область, город болон район бүхэндэ комиссинуудые, хүдэлмэришэ бүлэгүүдые, залан хүтэлбэрилгын соведүүдые байгуулһанай ашаар энэ хүдэлмэри бэелүүлэгдэнэ. Экономическа, социальна ба ниитын политическэ хүгжэлтын гол асуудалнуудые шиидхэхэ талаар республикын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд ЦК-гай бюрогой урда харюусалгатай байна. Арадай ажахын ехэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ союзна министерствэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй харилсаа холбоо тогтооходо хэрэгтэй. Эдэнэй олонхидтой харилсаа холбоон тогтоогдонхой. Республика дотор хүдэлжэ байдаг предприятинуудые дүүрэн хүсөөрнь ашаглаха, шэнэ барилга хэхэ үргэн ехэ программа хараалагдаад, бэелүүлэгдэжэ байна.

Капитальна һомололгонуудые урилгэтэй тэмсэлые шангадхаха, ашаглалгада оруулагдаха гол барилгануудта мүнгэ ехээр һомолхо, барилгын болзорые хорооходо талаар горитой хүдэлмэри ябуулагдана. Эдэ бүгэдын ашаар арбадахи табан жэлдэ юһэдэхи табан жэлэйхиһээ 36 процентээр ехэ мүнгэн ашаглагдаһан байгаа.

Хүдөө ажахыда зарим һайн хубилалтанууд болохоор хараалагдана.

Нүхэр Э. А. Шеварднадзе зарим дутуу дундануудта, шиидхэгдээгүй асуудалнуудта анхаралаа хандуулба. Тусхайлбал, экономическа хүгжэлтын зарим дүнгүүдээр союзна дундуур хэмжээнһээ гээгдэлнүүд тохёолдоно. Барилгын эмхинүүд ажал ябуулгадаа шэнэ арга хангалтагүй удаанаар нэбтэрүүлнэ, гэр байрын шанарые һайжаруулха талаар муртэй хүдэлмэри ябуулнагүй. Мал ажал хадаа республикын хүдөө ажахын эгээл гээгдэнги һалбаринуудай нэгэниинь байһан сандаа.

Заагдаһан дутуу дундануудые усадхаха талаар республикын партийна организацинуудай ямараар хүдэлжэ байһан тухай нүхэр Э. А. Шеварднадзе хөөрэбэ. Дутуу дундануудтай, общественно харша үзэгдэлнүүдтэй эбсэшэгүй шангаар Грузиин КП-гэй ЦК саашадааашье тэмсэхэ юм гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Ажахын-политическэ шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ үргэн олониитые хабаадуулан, эдэ үдэрнүүдтэ ойн баярай һайндэрые ленинскэ ёһоор, һайнаар яажа тэмдэглэхэ ёһотойб гэһэн һайн жэшээ абаһан байнабди гэжэ Э. А. Шеварднадзе нүхэр Брежневтэ хандан хэлэбэ. Социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлгэ, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые заабол бэелүүлгэдэ республикын коммунистнуудай, бүхы ажалшадай хүсэл оролдолгые элсүүлэн хабаадуулха гэшэ Грузиин партийна организациин нэрэ хүндын хэрэг болоно гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Партиин съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ амжалта түйлахыень нүхэр Брежнев хөөрэлдөөнэй түгэсхэлдэ Грузиин ССР-эй хүтэлбэрилэгшэдтэ хүсэһэн байна.

(ТАСС).

РСФСР-эй ГҮРЭНЭЙ ШАНГУУДАЙ ТАЛААР РСФСР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ КОМИССИҺАА

Литература, искусство болон архитектурын талаар РСФСР-эй гүрэнэй шангуудые олгодог РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй комисси 1981 оной РСФСР-эй Гүрэнэй шан олголгодо зохёол бүтээлнүүдые абажа үргэлжэлүүлнэ.

Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ нүлөөлдэг, социализмын гол ёһонуудта харюусадаг, олониитын зүгһөөр һайшаагдаһан, мүн онсо өөрсэ, гаргаша бархитектурна шиидхэбэринүүд литература ба искусствээр зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаха байна.

Гүрэнэй, ниитын ба зохёохы эмхинүүд бүтээлнүүдые шан олголгодо дурадхажа шадаха юм.

1980 оной июниин 15 болотор толилогдоһон (харуулагдаһан, баригдаһан) зохёолнуудые комисси абаха байна. Зохёол бүтээлнүүд 1981 оной июниин 1 болотор абтаха.

Шан олголгодо зохёол бүтээлнүүдые дурадхан табиха асуудалнуудаар иимэ адресаар: РСФСР-эй Гүрэнэй шангуудые олгодог РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй комиссида хандаха: Москва, 103274, Краснопресненскэ набережна, 2-дохи байшан. Телефонууд: 205—59—16, 205—59—77.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ГУРБАДАХИ ЗАРЛАЛАЙ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси 1981 оной майн 28-най үглөөнэй 10 сагта Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо нээгдэхэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Старейшинэнүүдэй заседани 1981 оной майн 28-най үглөөнэй 9 сагта болохо.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ ТБИЛИСИҺЭЭ МОРДОБО

ТБИЛИСИ. (ТАСС). Нүхэр Л. И. Брежнев майн 24-дэ Москвагаа ошохоёо Тбилисиһээ мордоһон байна. Грузида Совет засагай тогтоогдоһоор ба Грузиин Компартиин байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан һайндэртэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ хабаадалсаһан байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр Д. Ф. Устинов нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта мүн лэ мордоо.

Аэродром дээрэ нүхэр Л. И. Брежневые КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Грузиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. А. Шеварднадзе, Грузиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ П. Г. Гилашвили, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ З. А. Патаридзе, Грузиин ССР-эй бусад хүтэлбэрилэгшэд үдэшэһэн байна.

Ойн баярта хабаадалсаһан Москвагай, Ленинградай, союзна республикануудай делегацинуудай толгойлогшонор: КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, В. В. Щербицкий, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд Г. А. Алиев, Т. Я. Киселев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудай нэгэдэхи секретарьнар П. П. Гришкявичус, А. Э. Восс, Т. У. Усубалиев, Д. Расулов, К. С Демирчян, Союзна республикануудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдэй Түрүүлэгшэнэр: Молдавиин — И. П. Калин, Туркмениин — Б. Язкулиев, Эстониин — И. Г. Кэбин, КПСС-эй Ленинградска обкомой хоёрдохи секретарь Н. Я. Суслов, хэдэ хэдэн автономито республикануудай, хизаарнуудай болон областьнуудай хүтэлбэрилэгшэд КПСС-эй болон Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшые үдэшэһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшанар, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд А. М. Александров, Г. Э. Цуканов болон КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат А. И. Блатов, КПСС-эй ЦК-гай хэрэгүүдые эрхилэгшын орлогшо М. Е. Могилевец Л. И. Брежневтэй хамта мордолсоо.

Тбилисиин проспектнүүд болон талмайнууд дээгүүр байһан хүн зон, аэропортдо сугларһан республикын солото хүнүүд, парти болон дайнай ветеранууд, сэрэгэй начальнигууд нүхэр Леонид Ильич Брежневые үнэн зүрхэнһөө амаршалаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дүлэтэ замаар үнгэрһэн Леонид Ильич Брежневтэ Бага газар дээрэхи байлдаануудта хабаадалсаһан Шалва Татарашвили һэлмэ барюулһан байна. Бага газарайхид өөһэдынгөө политкомиссарта иимэ бэлэг хэбэ бшуу.

СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгэй гурбан түрэлэй түлөөлэгшэдэй — ябаган сэрэгшэдэй, летчигуудай, морягуудай жагсаалай урдуур нүхэр Л. И. Брежнев болон Э. А. Шеварднадзе ябажа гараа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарьта, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэдэ хүндэтэ харуулай начальник рапорт үгэбэ.

Советскэ Союзай болон Грузиин ССР-эй Гүрэнэй гимннүүд гүйсэдхэгдэһэн байна.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ МОСКВАГАА БУСАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев майн 24-дэ Тбилисиһээ Москвагаа бусажа ерэбэ. Грузиин ССР-эй ба Грузиин Коммунис партиин 60 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ тэрэ хабаадалсаһан байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр Д. Ф. Устинов нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта бусажа ерээ.

Аэродром дээрэ нүхэр Л. И. Брежневые КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд Ю. В. Андропов, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, Н. А. Тихонов, К. У. Черненко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар И. В. Капитонов, В. И. Долгих, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд Б. П. Бугаев, Г. С. Павлов, С. К. Цвигун, Г. К. Цинев, Н. А. Щелоков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат Ю. М. Чурбанов, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин референт Е. М. Самотейкин угтаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшанар — КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд А. М. Александров, Г. Э. Цуканов болон КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат А. И. Блатов, КПСС-эй ЦК-гай хэрэгүүдые эрхилэгшын орлогшо М. Е. Могилевец Тбилисиһээ мүн лэ бусажа ерээ.

(ТАСС).

ХАНИ БАРИСААНАЙ, АХА НҮХЭСЭЛЭЙ ТУГ ДОРО

Тбилисидэ парад ба ажалшадай жагсаал болобо

ТБИЛИСИ. (ТАСС). Совет Грузиин газар дээрэ ехэ, баяр жабхаланта һайндэр боложо байна. Баярай суглаан дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ дотор республикын түйлалтануудта үгтэһэн үндэр сэгнэлтэ ажалшадые шэнэ амжалтануудта зоригжуулна. Тбилисиин ажалшад, республикын айлшад иимэ һанал бодолтойгоор СССР-эй Конституциин талмай дээрэ ерэһэн байгаа. Грузиин ССР-эй ба Грузиин Компартиин ойн баярай хүндэлэлдэ зорюулагдаһан парад, ажалшадай жагсаал эндэ болобо.

Нүхэд **Л. И. Брежнев, В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, Д. Ф. Устинов, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, Т. Я. Киселев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе** гэгшэд Түбэй трибунада гараба. Сугларагшад эдэниие нэрьемэ альга ташалгаар угтаа. Ойн баярай һайндэртэ хабаадалсажа байһан делегацинуудые хүтэлбэрилэгшэд, сэрэгэй начальнигууд эндэ байлсаа.

Ленинскэ Коммунис партиин, баатар габьяата совет арадай хүндэлэлдэ, шэн зоригто Совет Армиин хүндэлэлдэ үреэлнүүд талмай дээгүүр соностоно. Хүсэтэ «Ура!» хашхараан зэдэлнэ.

Эдир барабанщигуудай оркестрэй аялга хүгжэм парадые нээбэ.

Улаан тугта Закавказска сэрэгэй округой, Тбилисиин гарнизоной сэрэгшэдэй эрхим бэлэдхэлтэй байһыень сэрэгэй парад харуулба.

Удаань ажалшадай жагсаал эхилээ. Республикын залуушуул, тэрэнэй түрүү отряд болохо хүдэлмэришэд болон колхозниигууд жагсаалда дабшаба.

Парад болон Тбилисиин ажалшадай түлөөлэгшэдэй жагсаал СССР-эй арадуудай эбдэршэгүй хани барисаатай байһыень, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые Грузиин ССР-эй ажалшадай амжалтатайгаар бэелүүлхэ хүсэлэнтэй байһыень бата найдамтайгаар харуулаа.

ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сессидэ ерэһэн депутадууд Верховно Соведэй Президиумэй 423-дахи комнатодо үглөөнэй 9 сагһаа үдэшын 7 саг болотор, сессиин нээгдэхэ үдэр — майн 28-да Соведүүдэй байшангай конференц-залай фойе соо үглөөнэй 9 сагһаа 10 саг болотор бүридхэлдэ абтаха. Телефонууд: 2—47—22, 2—31—91.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые дэлгүүлхын түлөө

БҮХЫ ХҮСЭЕЭ ЗОРЮУЛАНХАЙБДИ

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ бэелүүлхэ гол шухала зорилгонуудай нэгэн — хүн зониие эдэ хоолой зүйлнүүдээр гүйсэд хангаха программа болоно гэжэ КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд соо онсолон заагданхай.

Тиимэһээ энээниие хүсэндэнь хүргэхэ хэрэгтэ колхоз, совхоз бүхэн, хүдөө ажахыда хүдэлжэ байһан хүн бүхэн хубитаяа оруулха ёһотой гэжэ бидэ һайн ойлгонобди. Энэмнай бүгэдэ ардай хэрэг ха юм.

Манай совхоз үйлэдбэриингээ хэмжээгээр тиимэ ехэ бэшэшье һаа, илангаяа мал ажалай продуктнуудые ехээр абажа, гүрэндэ худалдаха талаар өөһэдын бага бэшэ хубита оруулха ёһотой. Оруулха аргатайшье байна. Мүн энэ талаар ажахын бүхы һалбаринуудта үшөө хүрэлсэхүйгөөр арга боломжо, нөөсэлнүүдшье бии. Гансал бүхы хүсөөрөө оролдожо ажаллаха хэрэгтэй гэжэ манай ажалшад һайн ойлгоно.

Совхоздомнай мүнөө бүхыдөө 2200 үхэр, тэрэ тоодо 750 үнеэд, 1500 гахай, 2 мянга үлүүтэй хонид үсхэбэрилэгдэнэ. Иигээд эрхэдэ, үхэрэй, гахайн мяха, һү үйлэдбэрилгэ ажахын гол шэглэлэл болоно гээшэ. Жэшээлхэдэ, энэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 2,6 мянган центнер мяха, 12,2 мянган центнер һү гүрэндэ худалдаха түсэбтэй байнабди.

Эдэ түсэб, даабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тула түбхын түрүүн адууһа малдаа хүсэд хүрэхэ, үшөө үлүү гараахаар үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ ёһотой болонобди. Үнеэдэй һү шэмые дээшэлүүлхэ, мал һайнаар шахан таргалуулха, дээрэ хэлэгдэһэн хэмжээнэй мяха, һү үйлэдбэрилхын, малайнгаа тоо толгойе олошоруулха даабаряа дүүргэхын тула адагынь 50,7 мянган центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй үбһэ тэжээл бэлэдхэх зэргэтэйбди. Тоолоод үзэхэдэ, байгша ондо бүхыдэнь 34,1 мянган центнер үбһэ, 1500 тонно сенаж, 20,2 мянган центнер тарья талханай зүйл, 2500 тонно силос, 5400 центнер хартаабха корнеплодууд мүн малда эдюулхэ 6300 центнер хартаабха хуряажа абаха зорилго табигдана.

Иимэ хэмжээнэй үбһэ тэжээл ургуулжа абаха газар бии. 1976 ондоо хойшо сабшалан һайжаруулха, олон жэлэй ногоо тариха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулһанай ашаар һүүлэй хоёр жэлдэ тиимэ тарилһаа гектарай 30—34 центнер хүрэтэр эрхим шанартай үбһэ абадаг болоо хойбди. Тэрэшэлэн хүсэ үбһэнэй, доннигой үрэнэ ургуулжа абаха, олон жэлэй ногооной тарилга үргэдхэхөөр 50 гектар үрэнэй участоктайбди.

Тарялан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар мүнөө ажахыда ямар хүдэлмэри хэгдэнэб гэжэ гэхэ гү. Һүүлэй хэдэн жэлдэ тарьяанай газарта зохихо малай эдихэ тэжээлэй ургамалнуудые ехээр ургуулжа абадаг болоһын тула зарим тэды хүдэлмэри хэхэ байна. Жэшээлхэдэ, Трунда гэжэ газарта 200 гаран гектар бургааһа бутэ хэһэгэ ургашаһан, болдог һабхуул болошоһон газарта культуртехническэ хүдэлмэри хэжэ, олон жэлэй ногооной ургадаг һайн сабшалан бии болгообди. Хабарһаа хойшо нилээд ехэ газарай хүрьһэнэй дээгүүрхи үрэжэл һайжаруулха, үтэжүүлгэ оруулха талаар горитой юумэн хэгдээ. Зарим хүбхэнтэһэн сабшалан борнойлоо, диск шэрэжэ, дэгнүүлэнь отолоогдоо. Тиихэтээ хамта газар һайнаар уһалха хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдана.

Эдэ бүгэдын ашаар һүүлэй хоёр жэлдэ тэжээл бэлэдхэлгэ дээшэлжэ, ондоо тээшээ ошоогүй, адууһа малаа өөһэдынгөө бэлэдхэһэн үбһэ тэжээлээр хүсэд ханганабди. Гэбэшье энээгээр һанаагаа амаржа шадахагүй байһамнай элитэ. Жэл. жэл хахадта хүрэхөөр, хур ноосэ ороохоор үбһэ тэжээл бэлэдхэдэг болохо гээшэ манай гол шухала зорилго болоно.

Тиимэһээ үбһэ тэжээл бүри ехээр бэлэдхэдэг болохо зорилготойгоор хэдэн шухала хэмжээнүүдые хараалаад, бэелүүлжэ байнабди. Нэгэдэхеэр, тарялан дээрэһээ, сабшалангай газарһаа малай эдихэ тэжээл ургуулжа абаха саг үргэлжэ хүдэлдэг оньһожоруулагдаһан 4 звено элидхэгдээ. Звено бүхэн жэлдээ 10 — 12 мянган центнер тэжээл бэлэдхэхэ даабаритай юм. Тэдэнэр тус тустаа газар даажа абанхай, хэрэгтэй бүхы машина техникээршье хангагданхай. Звенонуудые даагшадаар дүршэлтэй механизаторнууд, гол түлэб луговодуудаар үниннэй хүдэлһэн хүнүүд томилогдоо. Жэшээнь, звеное даагшад П. А. Резников, Н. А. Молчанов гэгшэд энээнһээ урда хэдэн жэлдэ луговодоор хүдэлхэдөө муу бэшэ ургаса абадаг байһан. Мүн түрүүшынхеэ энэ ажалда томилогдоһон М. Н. Богатых, Н. С. Гусев гэгшэд баһал сабшалан уһалха, үтэгжүүлхэ талаар дүршэлтэй хүнүүд.

Урдань ёһоор сабшагдадаггүй байһан муу ургасатай 400 гектар газарта нёдондо культуртехническэ хүдэлмэри хээ һэмди. Мүнөө тэрэ газарые һайса уһалаад, тэндэһээ 6 мянган центнер үбһэ абаха арга бии.

Үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ үнеэдтэ шэмэтэ тэжээл бага хүртэжэ, һүн һанаһанда хүрэмөөр һаагдаагүй гэжэ хэлэхээр. Тиимэһээ силосэй ургамалнуудые, корнеплодуудые элбэгээр ургуулжа абахын тула кукурузашадай тусхай 4 звено шэнээр эмхидхээбди. Звенонуудые даагшадаар дүршэлтэй механизаторнууд - комсомолшууд Н. Н. Степанов, Н. А. Кожевин гэгшэд томилогдоо. Эдэнэр хамта 400 гектарта кукуруза наран сэсэг хоёрые холижо тариха юм. Мүнөө эдэ звенонууд газартаа гектар бүридэнь торфоминеральна холисо үтэгжүүлгэ гектарай 60 тонно оруулаад, уһалһанай һүүлдэ хахалжа, үрэһэсэ тарижа эхилбэ. Тиигэжэ сагай уларилһаа дүлдыдангүй бүхы тарялангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 120 центнер ногоон намаа ургуулжа, алагынь 5 мянган тонно силос дараха зорилго табигдана. Ногооень сабшажа, силос, сенаж болгон дарахын тула 50 гектарта рапс тарьяабди.

Байгша ондо АВМ тухэлэй агрегадаа бүхэли зунидаа, намартаа дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэжэ, 300 тонно витаминтай ногоонсой гурил татахаар түсэблэнэбди. Энэ агрегадта хэжэ татахын, мүн зунай тэн багта үнеэдые оруулжа бэлшээхын тула 100 гектарта хабар эртэ обёос, горох холижо тарлабди.

Ажахыдамнай 1500 гахай бии гэжэ дээрэ дурдаа һэмди. Гахайн поршоонхонуудые түргэнөөр томо болгохо, һайнаар шахахын тула энээнһээ урагша талха тарьяанай зүйл ехээр эдюулдэг байгаабди. Харин мүнөө гахайнуудта эдюулдэг ороохо тарьяанай гаргашые хорообхын тула хартаабха ехээр тарихамнай. Һайнаар үтэгжүүлэгдэһэн, уһалагдадаг 175 гектар газарта хартаабха тариха, тэндэхи гектар бүриһэснь 120 — 140 центнер ургаса хуряаха зорилго табигдана. Хартаабха ургуулха 3 звено бии болгогдоо.

Жэл бүхэндэ шахуу бидэ 17—18 мянган центнер тарья талха малда эдюулдэг гээшэбди. Теэд зарим гандуу уларилтай жэлдэ тэды шэнээн талха тарья малда таһалжа үгэхэ аргагүй байдаг. Тиимэһээ ооһэдын хүсэд хүрэхэ үрэһэ хүрэнгэ хаагаад, нөөсэлгэ хээд, үшөө адууһа малаа өөһэдын ороохо тарьяагаар гүйсэд хангаха зэргэтэйбди. Мүнөө тарьяанай үрэһэ ургуулха тусхай звено (даагшань П. Д. Чебаков) эмхидхээбди. Энэ звенодо 400 гектар үрэһэнэй газар даалгагдажа үгтөө.

Хэнэйшье мэдэһээр тарялан, сабшалан дээрэһээ найдамтай һайн ургаса абахын тула газараа уһалхал хэрэгтэй ааб даа. Совхоздо һубаг ханаабуудаар, бүлүүр станцинуудаар хамта 1400 гектар газар һайса уһалха арга бии. Мүнөө энэ хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдана.

Гансашье энэ жэлдэ үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэжэ абаха бэшэ, мүн саашадаа адууһа малдаа найдамтай һайн тэжээлэй бааза байгуулха тушаа анхаралаа табинабди. Жэшээнь, малда эдюулхэ тарья абахын тула ешмээн, хара тарья, горох ехээр ургуулдаг болохо зорилготойгоор һайн сортын үрэһэ абаад, олон болгохомнай. Хартаабхын үндэр баян ургаса абахын тула нёдондо Омскын хүдөө ажахын институтһаа 11 ондоо сортын үрэһэ асаржа, эндээ тарижа туршаабди. Тэдээн соохоо «волжанин», «ермак» сортын хартаабха манай эндэ һайн ургаса үгэхэ байһанаа харуулба. Һайн сортнуудые тарижа, газарыень һайнаар үтэгжүүлээд, уһалаад, ургасыень зүбөөр харууһалаад байгаа һаа, гектарай 200 центнер хартаабха абтаха аргатай.

Үбһэ тэжээлые зүбөөр хуряан абажа, шэмэ шүүһыень гээнгүйгөөр наринаар хадагалжа, һайнаар буйлуулан шаржуулаад, малда эдюулхэ тухай мүнөөнһөө анхарал ехээр табинабди. Жэшээнь, бүдүүн, шэмэтэ тэжээлые, ороохо тарьяанай зүйлые хуу үйрүүлэн хэршэжэ, бутаруулжа, бусад шэмэтэ бодосуудые холилсожо, малда үгэхэ тусхай оньһожоруулагдаһан шэнэ цех Шитханай һаалиин фермын дэргэдэ барижа байнабди.

Малдаа жэл соо бардам хүрөөд, үлүү гарахаар үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абахын түлөө совхозой ажалшан, механизатор, малшан бүхэн нэгэ хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлжэ байна.

М. БАКИРОВ,
Баргажанай районой
Шитханай совхозой
директор.

ГОЛ ЮУМЭН— ТЭЖЭЭЛ

Мал ажалай продуктнуудые, илангаяа үхэрэй мяха ехээр үйлэдбэрилхын тула үбһэ тэжээл элбэгээр ургуулжа абаха гээшэ манай совхозой эгээл шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

Энэшье гайхалгүй. Бидэ районойнгоо 4 ажахыһаа буруу, хашарагуудые суглуулжа абаад, түргэн түлжүүлжэ, шахажа, үхэрэй эрхим шанартай мяха ехээр абаха, худалдаха гол шэглэлтэй болоод байхадаа, хэдэ мянган малые үбһэ тэжээлээр өөһэдөө гүйсэд хангаха болонобди.

Тиимэһээ түбхын түрүүн тарялан, сабшалангайнгаа ургаса эрид дээшэлүүлхэ, илангаяа тарилгын хүдэлмэриие эгээл таатай хаһа сагтань, , һайн шанартайгаар үнгэргэхэ шухала болоно. Эдэ үдэрнүүдтэ тэжээлэй ургамалнуудые тариха, сабшалан уһалха, паар хахалха хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдана. Майн 18-най мэдээгээр 500 шахуу гектарта паар хахалагдаа. Нүртын отделениин тракторна бригадада (бригадирынь В. В. Дымбрылов) 600 гаран гектар газар хахалагдажа, гол түлэб обёос таригдаа. Мүн түрүүшын 100 гектар дээрэ силосэй ургамалнууд тарибдаба. Механизаторнууд Р. Эрдынеев, П. Игошев гэгшэд тусхай агрегадуудаар 300 гектар сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ тараагаа.

Энэ жэлдэ бидэ 250 гектарта олон жэлэй сибириин волоснец ногоо тарьяабди. Энэ хүдэлмэридэ тракторист-нар Н. Раднаев, А. Шагдуров, Х. Цыбиков гэгшэд һайнаар хүдэлжэ гараба.

Куузику һайнаар ургуулхын тула 220 дүрбэлжэн метр парник бэлдээд, тэрээндэ рассада ургуулжа байнабди.

Тобшолон хэлэбэл, олон янзын, шэмэтэй һайн тэжээл бэлэдхэхын түлөө совхозой ажалшад бүхы оролдолго гаргана.

С. БАНЗАРАКЦАЕВ,
Захааминай районой
Енгорбойн совхозой
директор.

МҮРЫСӨӨНЭЙ МАНЛАЙДА ДАБШАГША

Ново-Десятниково һууринда ажахын түрүү һаалишан Анна Николаевна Симонова ажаһуудаг юм. Тэрэ һүүлэй үедэ ганса нютаг нугадаа бэшэ, харин район дотороо суурхадаг болонхой. Ехэ-Нугын совхозой суута малшан социалис мүрысөөндэ ходо-доо түрүүлжэ ябадаг юм.

1963 ондо дунда һургуули дүүргэмсээрээ Анна басаган һү һаалиин фермэдэ хүдэлхэеэ ерээ бэлэй. Тэрээндэ бүлэг үнеэдые даалгажа үгөө. Түрүүшын үедэ ажалдаа дадалсажа ядан нилээд тухашараадшье абаһан, нүхэдһөө нюусаар нюдэнэйнгөө нёлбоһо аршаадшье үзэһэн байха. Тиигээд аха заханарай аша туһаар, һаалиин мал харууһалха нюусатай танилсаһан, өөрөөшье бага сага амжалтануудые туйладаг болоһон байна. Тэрэ ажалдаа ехэл нэтэрүү, нэгэл юумэ һанаа һаа, тэрэнээ бэелүүлээгүйдөө зогсологгүй байһандаа, сугтаа хүдэлдэг һаалишадтаа магтуулжа захалһан юм. Тэрэнэй түрүүшын заабарилагша-багшанарьнь ажахын үниннэй малшад И. К. Баннова А. П. Осипова хоёр. Эгээл эдэнэр залуу басагые совхозойнгоо суута һаалишан болгожо шадаһан байна.

Анна Симонова 1971 ондо үнеэн бүриһөө 1508 килограмм һү һаагаад, харин хойто жэлынь хоёр мянганай хилые дабажа гараһан юм. Энэ үедэ хаа хаанагүй ган гасуур боложо, үбһэ тэжээлээр нилээд хоморшо байһан сагта тэрэ туйлаһан амжалтаяа бүри батадхан ажаллаа. Үнгэрэгшэ хатуу хагсуу жэлдэ Анна Николаевна мүн лэ эрхим дүнгүүдые туйлаа. Энэ амжалтыень партиин Хяагтын райком ба райгүйсэдком үндэрөөр сэгнэжэ, Хүндэлэлэй грамотаар ба үнэтэ бэлэгээр шагнаа һэн.

Тэрэ ажалайнгаа хажуугаар мэргэжэлээ ходолоо дээшэлүүлжэл байдаг юм. «Нэгэдэхи классай мастер малшан» гэһэн нэрэ зэргэтэй.

Совхозой түрүү һаалишан арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлые һайнаар эхилээ. Тэрэ үнгэрэгшэ дүрбэ һарын дүнгөөр, мүн лэ ажахынгаа эрхим һаалишадай тоодо оронхой.

Е. СУРМАЧ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү һаалишан А. Н. Симонова. Авторай фото.

ЗАВОДОЙ ТҮРҮҮ ЦЕХ

Мал ажалые техническэ талаар хангаха хэрэгсэл бүтээдэг цех Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын-механическа заводто бии юм. Юрын автомашинын кузов дээрэ электро-гагнууриин нүүдэл агрегат болон фермэдэхи автоуһалуури, шэбхэ этэхэ транспортер гэхэ мэтые заһабарилха түхеэрэлгэнүүд энэ цех соо тодхогдоно. Үнгэрһэн жэлэй туршада 350 иимэ авто-түхеэрэлгэ бүтээгдээ гэхэ гү, али түсэбтэ даабари гүйсэд бэелүүлэгдэһэн байна.

Эндэ олон жэлэй туршада Мария Данзановна Ванданова хүдэлдэг юм.

—Өөрын онсо дүйтэй хүн байдаг гээшэ. Хоёр хүнэй бүтээхэ хүдэлмэриие Ванданова хашалангүйгөөр хэжэрхидэг агша, — гэжэ цехэй начальник Л. В. Новиков хэлэнэ.

Үнэхөөрөөшье ,штампаар деталь хэдэг станогой хажууда хүдэлжэ байһан Марияа Данзановнае харахада, яараһан шэнги бэшэ хэбэртэй. Аяынь олоһон нэгэл хэбээрээ дүмүүхэнээр ажаллажа байха юм. Мүнөөхи машинын кузов имагтал штампын аргаар хэгдэдэг.

Жэлэй эхинһээ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ тус цехэй коллектив завод соогоо эрхимлэжэ ябана. Хоёр һарын түсэбһөө гадуур 5 кузов бүтээжэ, тэрэнээ партиин XXVI съездэдэ бэлэг гэжэ мэдүүлһэн байна. «Гэтгэдэһэн нэгэшье хүнгүйгөөр хүдэлхэ» гэһэн эрмэлзэлтэйгээр энэ коллектив ажаллана. Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ үниннэй токарь Вера Васильевна Баннова, электрослесарь Анатолий Иванович Чурышев гэгшэд ябалсана. Тиихэдэ хүдэлмэришэд Ю. Лушников, П. Горбик гэгшэд мүн лэ һайн дүнгүүдые туйлана.

Һүүлэй үедэ цех автоматстаногуудаар зэбсэгжэжэ эхилэнхэй. Тиимэһээ нарин мэргэжэлтэй, дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэдые һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхарал ехээр хандуулагдаха ушар болоод байна. Сэхыень хэлэхэдэ, заводто саг үргэлжэ кадрнууд һэлгэгдэжэ байдаг. Тусхайлбал, нёдондо хүдэлмэришэдэй 30 процент һэлгэгдэһэн жэшээтэй. Харин ганса энэ цехтэ хүдэлмэришэд тогтоно. Ушар юуб гэхэдэ, оньһон станогууд дээрэ орёо шухала детальнуудые хэхэ хүдэлмэри олоной дура татана гэжэ заводой мэргэжэлтэд тайлбарилна. Зүгөөр хүдэлмэришэдтэ бүтээсэтэй ажалай эрхэ байдал түхеэрхэ асуудал табигдана. Зарим цехүүд соо, жэшээлхэдэ, шудхалгын, модоор дархалдаг цехүүд соо газ болон тооһоной зүйлнүүд нормоһоо дээшэ байдаг гэжэ тодорхойлогдоод, агаарай байдал һайжаруулха хэмжээнүүд абтаха хэрэгтэй болоо.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ үйлэдбэриин технологиие һайжаруулха эрилтын табигдахын хажуугаар арад зоной ажаһуудалай хэрэглэмжын зүйлнүүдые бүтээхэ асуудал завод бүхэндэ хамаатай болонхой. Сэлэн-Дүүмын заводой энэ цехэй нэгэ участогто суурганuудые, тармуурнуудые дархалдаг юм. Эдэ зүйлнүүдэй шанар үшөө мүнөө үеын эрилтэдэ хүсэд харюусажа шаданагүй. Гэбэшье зарим тэды хэмжээнүүд абтажа байна. Цехтэ бүтээгдэһэн зүйлнүүдэй 75 процент түрүүшын шалгалтаһаа тушаагдана. Бүхы продукци һайн шанартайгаар тушааха зорилготойгоор энэ табан жэлдэ хүдэлхэ тухайгаа цехэй начальник Л. В. Новиков мэдүүлнэ.

Н. НАМСАРАЕВ.

Республика доторнай арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада барилгын хүдэлмэринүүд улам ехэ эршэ дэлисэтэй болохоор хараалагданхай. Тиихэдээ барилгын түрүү онол арга болохо бригадна подряд хаа хаанагүй нэбтэрүүлгэ үргэдхэгдэхэ байна. Иимэ өрхэ байдалда барилгашадай мэргэжэл дээшэлүүлхэ хэрэг тон шухала удха шанартай болоно. Тиимэһээ, жэшээлхэдэ, «Бурятгражданстрой» трестдэ барилгашадай мэргэжэл дээшэлүүлхэ, тэдэниие олон мэргэжэлтэй болгохо хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдадаг юм. Дүй дүршэлөөр баян, хэдэн мэргэжэл шудалһан хүнүүд эндэ мүнөө олоншье болонхой. Тэдэнэй нэгэн —Николай Болонев. Нэгэдэхи барилга-хабсаралгын управлениидэ электро-гагнууршанаар хүдэлжэ байһан энэ нүхэрнай эгээн дүй дүршэлтэй, шударгы бэрхэ барилгашан гэжэ тон зүб тоологдодог. Тэрэ халаанайнгаа даабари 120—130 процент дүүргэдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Болонев. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

МЕЛИОРАЦИ БА УРГАСА

УҺАЛХАДАЛ УРГАСА ДЭЭШЭЛХЭ

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада ган гасуур байжа, Бэшүүрэй районой олонхи ажахынуудай механизаторнууд болон луговодуудта горитой бэрхэшээл ушаруулаа. Эндэ нэн түрүүлэн сабшалан, тарялангынь хабартаа уһаар дуталдажа, хүрьһэниинь үнэһэн болотороо үйрэн хатахаһаа гадна һалхинда үлеэлгэжэ муудадаг болоо юм. Иимэ ехэ заһаршагүй аюулай тохёолдоод байхада колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд үрэжэлтэ хүрьһэнэйнгөө муудалгые сараха талаар элдэб хүдэлмэри ябуулжа захалаа һэн. Тиихэдээ урдандаа балайшье тоогдодоггүй байһан бүлүүр станцинууд болон уһа сасадаг элдэб оньһон түхеэрэлгэнүүдээ бүтээсэтэйгээр, түхэрэн сүүдхын туршада һаадгүйгөөр хүдэлгэдэг болоо юм. Зүгөөр иимэ хүдэлмэри ябуулхадань алишье талаараа аша үрэтэй байһанаа харуулаа. Илангаяа голой эрьеэр нэмжыһэн сабшалангаа бүлүүр станцяар уһалжа, яһала бараг ургаса суглуулжа абаа юм. Жэлэй үнгэрхэ тума гол, горхонһоо холо оршодог сабшалан, тарялангаа ундалуулхын тула бүлүүр станци, уһа сасадаг түхеэрэлгэнүүдээ зэргэ хүдэлгэжэ эхилээ бэлэй. Эдэ бүхы онол аргануудынь яһала аша үрэтэй байбашье, үшөөл һанаһанда хүрэмөөр бэшэ гэжэ элирүүлэгдээ.

Тиигэжэ нёдондо хабар эндэ ажахынуудай сабшалан болон тарялан оньһон аргаар уһалха районой үйлэдбэриин «Полив» гэһэн нэгэдэл байгуулагдаа бэлэй. Тус нэгэдэлэй гол уялга юуб гэбэл, ажахынуудай тарялан, сабшалан дээрэ баригдаһан инженернэ түхеэрэлгэнүүдые ашаглахадаа тус колхоз, совхозтой хэлсээ баталжа, газарыень уһалха ёһотой. Түрүүшынгээ жэлдэ энэ эмхиин хүдэлмэришэд XXI партсъездын нэрэмжэтэ, «Рассвет» колхозуудтай хэлсээ баталжа, хахалагдаһан нилээд ехэ газар, огород ундалуулаа юм.

—Абаһаар манай нэгэдэл районой уһалууриин системэнүүдэй управленидэ мэдээтэй байгаа. Түрүүшын жэл туршалгын тэдыдэ ааб даа. Тиимэ тодорхой даабаришье ехээр үгтөөгүй һэн. Ьидэ хоёр ажахын 2915 гектар сабшалан, хахалагдаһан газар уһалаабди. Илангаяа нёдондо манай эндэ сагай уларил таарамжатай байгаагүй. Тиимэһээ даалгагдаһан газараа хабарһаа зунай тэн болотор гурба-дүрбэ дахин ундалуулһан байнабди. Харин огородой газар адагынь арбан хоёр дахин уһалагдаа бэлэй, — гэжэ мүнөө тус нэгэдэлэй ахамад инженерээр ажалладаг. Максим Яковлевич Афанасьев хөөрэнэ.

Дурсагдагша нэгэдэлдэ уһа сасадаг ДДА-100М түхэлэй 15, ДДН-70 түхэлэй дүрбэн, мүн дүрбэн «Фрегат», долоон «Днепр» түхеэрэлгэ, бүлүүр 15 станци даалгагдажа үгтэнхэй. Мүн эндэ таби шахуу механизаторнууд ажаллажа, эдэ бүхы оньһон түхеэрэлгэнүүдыень хүдэлгэнэ.

Нёдондо «Рассвет», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай газарые Бэшүүр. Хёлго голой уһаар ундалуулаа юм. Илангаяа Бэшүүр голой эрьедэ бүлүүр станци тодхожо хүдэлгэһэн звено нажартаа нилээд тухашараа. Тодорхойлбол, зунай эхеэр голой уһан шэргэшоо ха юм. Иимэ бэрхэшээлдэ ороходоо тэдэнэр Хёлго голһоо уһа абадаг бүлүүр станциһаа ута гэгшын ханааб, һубагуудые татажа, уһа урадхуулаад, адагтань уһа сасадаг түхеэрэлгээ тодхожо , хүдэлгэдэг байгаа. Энэ нилээд ажалтайшье, гаргашатайшье байгаа гээшэ ааб даа. Хэрбээ иимэ бэрхэшээлдэ орохогүй гэбэл, Бэшүүр голой дэргэдэ ехэ сөөрэм бариха хэрэгтэй.

Эдэ үдэрнүүдтэ дурсагдагша ажахынуудта бүхы бүлүүр станцинуудынь һаадгүй хүдэлгэгдэнэ. Һүүлэй мэдээгээр «Рассвет» колхоздо ДДА-100М түхэлэй найман түхеэрэлгээр тарилгын газар ундалуулагдана. Харин XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо газар доогуур татагдаһан хоолойнуудаар урадхуулагдаһан уһа сасаха «Днепр» түхеэрэлгэнүүдээ хүдэлгэжэ захалхаар таарулан һуулгажа байна. Байгша ондо тус нэгэдэлэй уһалхаар даажа абаһан газар нёдондонойхиһоо жэшээлэшэгүй ехэ. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула механизаторнууд агрегадуудаа бүтээсэтэйгээр хүдэлгэнэ. Жэшээлбэл, «Рассвет» колхоздо Михаил Селиверстович Нестеровэй хүтэлбэри доро бүлүүр хоёр станцяар Красный Яр гэжэ газарай сабшалан уһалагдажа захалһаар һараһаа үлөө. Мүн Меркурий Олимпиевич Ивановой хүтэлбэрилдэг звено бүлүүр гурбан станцяараа Ехэ ольтирогой сабшалан ундалуулна.

XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо сабшалан, тарялан уһалха хүдэлмэри урагшатай. Дүршэлтэй луговод Леон Михайлович Перелыгин даажа абаһан Поповой 70 гектар сабшалан нэгэ дахин уһалжа һаяхан дүүргээ. Тиихэдэ нёдондо гектарай 38,6 центнер үбһэ суглуулһан Е. К. Шваров баһал туха сүлөөгүй ажаллана. Бүхыдөө тус колхоздо бүлүүр 10 станци хүдэлгэгдэнэ. Луговод Петр Евдокимович Афанасьевай звенодо бүлүүр гурбан станци үгтэнхэй. Эндэ долоон хүн ажаллана. Байгша ондо гектарай 16—18 центнер үбһэ хуряажа абаха зорилготой.

— Бидэнэй хэлсээ хэһэн ажахынууд энэ жэлдэ сабшалан, тарялан дээрээ бүхыдөө 14 мянган тонно наг шэбхэ гаргажа, 2468 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулха даабаритай юм. Энэ ажалаа гансашье өөһэдынгөө хүсөөр бэшэ, мүн районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй туһаламжаар хэхэ ёһотой байһан гээшэ. Теэд мүнөө хэгдэһыень согсолон зэргэсүүлхэдэ, түсэбынь дүүрэхээр бэшэ гэжэ хэлэлтэй. Нэгэдэхеэр, эндэ минеральна үтэгжүүлгэ дуталдаһан байна. Хоёрдохёор, наг шэбхэ зөөхэдэ автомашина, тракторнууд үсөөдэжэ, бүхы ажал хойшо татагдаа, —гээд нэгэдэлэй начальник П. И. Слепнев мэдүүлнэ.

«Полив» нэгэдэлтэй хэлсээ баталһан «Рассвет» колхоз бүлүүр 11 станцитай. Мүн XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо 16 станци бии юм. Иигээд ерэхэдээ тус ажахынууд газар уһалха оньһон техникээр яһала элбэг гээшэ. Хэрбээ зүбөөр, бүтээсэтэйгээр хэрэглээд байбал, ехэхэн аша үрэтэй байха һэн. Хожомоо тус нэгэдэлэй механизаторнууд эдэ станцинуудыень хүдэлгэдэг болохол ёһотой. Эдэ бүхы техникэ нэгэ хүтэлбэри доро ашаглагдахадаал туһатай, бүтээсэтэйшье байха болоно.

Нёдондо тус нэгэдэлдэ ажахынууд түрүүшынхеэ уһалагдаһан газарай гектар бүхэндэ 19 түхэриг 50 мүнгэ, хоёрдохёо ундалуулхадань 9 түхэриг түлэдэг байһан юм. Харин байгша ондо энэ түлбэринь зохидоор тодорхойлогдоо гэхэ гү, али гектарай 24 түхэриг түлэгдэхэ болоо. Иигээд ерэхэдээ энэ 24 түхэригынь гурба-дүрбэ дахин хубаарилагдажа, уһалха бүридэнь хуби хубяар түлэгдэхэ байна.

Механизаторнууд тушаа хэлэбэл, шиидхэгдээгүй асуудалнууд захаһаа олон., Эндэ бүлүүр станцинуудые хүдэлгэхэ механизаторнууд дуталдана. Бии байгаа бүлүүр станци болон уһа сасадаг оньһон түхеэрэлгэнүүдээ гурбан халаанда хүдэлгэхэ болоходонь 150 механизатор хэрэгтэй. Мүнөө 50 шахуу хүн эндэ ажаллана. Ойрын гурбан үшөө 100 хүниие оложо, оньһон түхеэрэлгэнүүдээ даалгаха болоно. Теэд нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хэлсээ хэһэн ажахынуудай найданги байгаа һэн.

— Нэгэдэлдэмнай мүнөө механизаторнууд олоор дуталдана. Аяар 150 хүнинэ олохо, уһалалгада томилхо гэшэ бэлэн бэшэ. Манай ажал сагай гэлжын бэшэ аад, нэгэл өөрсэтэй. Хэрбээ эды олон механизаторнуудые суглуулбал, үбэлдөө хэхэ ажалгүйдэхэ. Ажахынуудта ошожо хүдэлмэрилхэ гү? Хоёрой хоорондо ябаһаар нэгэдэлдээ эрьехэ ерэхэгүйл. Энэ үбэлдөө бидэ колхоз, совхозуудта посхоо бараябди. Теэд хододоо манай барижал байха хорёо хаа бүхэндэ хаана байхаб. Тиимэһээ механизаторнуудаар ажахынуудай хангадаг һаань һайн бэлэй, —гэжэ нэгэдэлэй начальник Павел Иванович Слепнев тон зүбөөр хэлээ бэлэй.

Эндэхи мэргэжэлтэдэй, мүн дүүлһэнэй ёһоор, газар уһалагшад хэһэн ажалайнгаа хэмжээгээр бэшэ, харин абтаһан ургасынгаа зэргээр урмашуулагдадаг байбал, аша үрэтэй һэн. Теэд эндэ иимэ арга хэрэглэхын аргагүй. Тодорхойлбол, наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэнь бүлта «Сельхозхимия» нэгэдэлдэ мэдэлэй ха юм. Хэрбээ эдэнэй газараа үтэгжүүлээгүй һаань, гансал уһалхада ургасань нэгэ эрид дээшэлхэб. Уһалхада ургасынь дээшэлһэндэ урмашанги байхын тула заримдаа өөһэдынгөө хүсөөр үтэгжүүлдэг байбалнай зохид бэлэй гэһэн нэгэдэлэй мэргэжэлтэдэй хэлэһэн һанамжа зүбтэйшье ха гэжэ һанаа һэм.

Шэнээр эмхидхэгдэһэн нэгэдэлэй хэхэ ажал нилээд ехэшье, харюусалгатайшье гээшэ. Мүн эндэ урмашуулгаһаа эхилээд, механизаторнуудай түхэрэн жэлэй туршада хүдэлхэ ажалые тодорхойлхо асуудалнууд зүбөөр шиидхэгдээгүй зандаа. Хэрбээ һайнаар шиидхэгдэлигдөөд», али бүхы һайн, муу талань элирүүлэгдэжэ ашаглагдаад байбал, ажахын тоо соото районой үйлэдбэриин «Полив» нэгэдэл ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ горитой туһа хүргэхэл байха гэжэ һанагдана.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корр.

ХОНИ ҮСХЭБЭРИЛГЭ

«Хонинной мяха, ноохо, каракуль, мүн хонин ба ямаан ажалай бусад продукци үйлэдбэрилгые бүхы талаарнь дээшэлүүлхэ».

ХҮГЖЭЛТЫН ХАРАА ШАТАНУУД

Каспиин далай Балхаш нуур хоёрой хоорондо промышленна аргаар хони үсхэбэрилхэ шэглэлтэй томо район байгуулагдажа байна. Эндэ хори гарай совхоз эмхидхэгдэнэ, нарин ноохотой ба каракуль хонидой отаранууд буридхэгдэнэ, тэдэнэй ургамалнуудые тариха полинууд бэлэдхэгдэнэ.

— Казахстанда байгуулагдаһан бага бэхи бааза шэнэ хони үсхэбэрилгэ хүгжөөгдэхэ юм, — гээд ВАСХНИЛ-ай Восточно отделениин Президиумэй түрүүлэгшэ К. Медеубеков ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэнэ. — Энэ һалбарида гушан хоёр миллион хонин тоологдоно. Тэдэниие дүршэлтэй хонишод харууһалдаг юм. Урдань тэдэ бүлэ бүлөөрөө хүдэлдэг байгаа һаа, мүнөө бригада боложо хамтарна. Тиин бригада бүхэндэ холо хээрын бэлшээри дээрэ байха бааза барихаа хамтаржа. Республиканска комсомолшуудай хүсөөр бүтээгдэнхэй. Энэ тухайн абан. Тиигэжэ хэдэн зуугаад отара залуушуулай коллективнууд даалгагдаа.

Тус һалбари индустриальна жүүлэгдэнэ. Тусхай шэглэлтэй ажахынуудта табан зуу гаран комплекс болон шахан таргалуулгын оньһожоруулагдамал талмайханууд хүдэлнэ. Олохон комплекснууд ашаг үрэ ехэтэй юм. Гансал үнгэрэгшэ жэлдэ тусхай шэглэлтэй ажахынуудай отарануудта дүшэ мянган хонин нэмэһэн байна.

Каракуль хонидой тоо толгойн, тэдэнэй хурьгадай арьһанай тоогой ба шанарай талаар республика орон соо нэгэдэхи ... гээд хэлэнэ.

Нарин ноохотой хони үсхэбэрилгэ гол анхаралтай табигдана. Эрхим сортын буд болон нэхэмэл зүйлнүүдые бүтээхэ түүхэй эд Казахстан үгэдэг юм. Эндэ бии болгогдоһон шэнэ үүлтэрнүүд ехэ үүргэтэй. Жэшээлхэдэ, Хойто-Казахай меринос хонид шэрхи, ашаг шэмэ ехэтэй юм. Хонин бүриһөө 5—7 килограмм ноохон хайшалагдадаг.

Казахстан бэлшээриин газараар баян. Ногоон набша намаагай һайн ургаса үгэдэг хэдэн янзын ургамал сабшалангай ба бэлшээриин газар шэнэлхын тула хэрэглэгдэдэг. · Бэлшээриин газарта самолёдоор ногоо тарихада һайн байдаг.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ республика дотор мяха үйлэдбэрилгын жэлэй дундадаа эрэгээр хэмжээ 1,2 миллион тонно, ноохо — 110—115 мянган тонно, каракуль арһа хоёр хахад миллионоор дээшэлүүлхэ гэжэ хараалагдана.

О. БАБИИ.

Алма-Ата.

ШЭНЭ КОМБИНАТ

Арсеньев хотын «Прогресс» гэжэ заводто үхибүүдэй шэнэ комбинат нээгдэнхэй. Предприятиин хүдэлмэришэд үхибүүдээ хүүгэдэй саад болон яслида хайшан гэжэ оруулхаб гээд һанаагаа зобохоёо болёо.

Һүүлэй үедэ машина бүтээгшэдэй үхибүүдтэ зорюулан, эдир техникүүдэй клуб, һургуулинууд хоорондын спортивна комплекс нээгдэһэн байна. Планеризмын талаар һургуули хүдэлдэг юм. Коллективэй социально-экономическа хүгжэлтын түсэбөөр үхибүүдэй эмхи зургаануудые олоор барихые хараалагданхай. Энэ түсэбынь амжалтатайгаар бэелүүлһэнэй ашаар кадрнуудай хүдэлмэриһөө гаралга оролгон эрид хороо.

(ТАСС).

Примориин хизаар.

Советүүдэй хүдэлмэри

ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛДЭНЬ ТҮШЭГЛЭХЭ

Үнгэрһэн жэлэй сентябрь һарада СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй заседани дээрэ «Узбегэй ССР-эй арадай депутадуудай Советүүдэй сессинүүдые яажа үнгэргэдэг тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ, зохихо тогтоол абтаһан юм. Энэ тогтоол бүхы сельскэ, сомоной, поселково, районно Советүүдэй ажал хүдэлмэрөө улам һайжаруулха хэрэгтэ ехэ удха шанартай байна. Манайшье Ашангын сомоной Советэй гүйсэдкомой гэшүүд болон бүхы депутадууд тус документые һайнаар шудалаад, сессинүүдээ яажа ашаг үрэ ехэтэйгээр үнгэргэдэг болохо тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэһэн байна.

Сессиин хүдэлмэридэ депутадууд, саг үргэлжын комиссинүүдай гэшүүд, Советэй эдэбхитэд хэр зэргэ һайнаар хабааданаб, сессидэ табиһан асуудал бүхы талаараа зүбшэн хэлсэгдэнэ гү, гаргаһан шиидхэбэринүүд хүн зоной хэр зэргэ ойлгуулагданаб, тэрэнние бодотоор бэелүүлхын хойноһоо ямар оролдолго гаргагданаб гэхэ мэтэ асуудалнууд шухала удха шанартай гээшэ.

Манай Советэй сесси дээрэ экономическа болон социальна хүгжэлтын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг юм. Нютын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ тухай асуудалаар түрүүшэ жэлдэ сомоной Советэй сесси үнгэргөө һэмди. КПСС-эй ЦК-гай июлиин (1978 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ үндэһэлэн, ниитын малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ талаар сомоной Советэй ажалшадай зорилгонууд тухай» асуудал тиихэдэ зүбшэн хэлсэгдэһэн. Совхозой ахамад агроном П. Я. Захаров элидхэдэ бэлэй. Элидхэлшэ сессидэ бэлдэхэдээ, депутадуудые, эдэбхитэдые хабаадуулаа юм. Сомоной Советэй хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ депутат П. П. Бобров сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ асуу-

далаар ехэ хүдэлмэри ябуулһан байгаа. Тэрэ үбһэ ехээр абтадаг нуга сабшалангуудта ошожо, луговодуудай болон механизаторнуудай ажал хүдэлмэреэр һонирхоо. Совхозой нэгэдэхи отделениин Майла, Соорхой, Шара-Горхон гэжэ газарнуудта урдань 5000 центнер үбһэн абтадаг һаа, мүнөө 7000 центнер үбһэн суглуулагдаха арга бии гэжэ тодоруулһан байна. Тингээд өөрынгөө һанамжа дурадхалнуудые элдэб тоонуудаар лаблажа харуулаа.

Советэй гүйсэдкомой гэшүүн А. Е. Филиппов Аһаагай эхиндэ ошожо ерэхэдээ, тэндэ 15000 центнер үбһэ хуряаха, сенаж дараха арга бии гэжэ элирүүлээ. Тиихэдэ совхозой гурбадахи отделениин луговод депутат Б. Р. Жалсанов өөрынгөө даадаг участок дээрэһээ үбһэ ехээр абаха тухай, тэрэнние бэелүүлхын тула ямар юумэ хэхэ байһанаа хөөрэжэ үгөө һэн.

Совхозой хоёрдохи отделениие эрхилэгшэ, депутадай бүлэгэй түрүүлэгшэ Б-М. Ц. Дондоков нуга сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар һонирхолтой дурадхалнуудые сессидэ бэлдэхэ үедөө оруулһан байна. Тэрэнэй тооложо үзэһэнэй ёһоор, эндэхи нуга сабшалан дээрэһээ ниитын, мүн хубиин малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл жэл бүри бэлэдхэжэ байха арга бии гэжэ тэмдэглээ. Гадна энэ асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, луговодууд болон механизаторнууд олоороо хабаадуулагдаа бэлэй. Тиигэжэ сессидэ һайнаар бэлдэһэнэй ашаар энэ асуудал бүхы талаһаа гүнзэгыгөөр зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Сомсоведэй хүн зон—гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, пенсионернүүд, һургуулиин һурагшад болон бусад эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд үбһэ хуряалгада бүгэдөөрөө хабаадаха гэһэн шиидхэбэри абтаа бэлэй.

Сессиин баталан абаһан шиидхэбэрие бодото дээрэнь бэелүүлхын тула ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Хүдөөгэй һуурин тосхон бүридэ хүн зоной хамтын суглаанууд үнгэргэгдөө, үбһэ хуряалгын звенонуудта Советэй депутадууд 24 дахин шалгалта үнгэргэһэн, ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулһан байна. «АВМ-1,5» оньһон түхеэрэлгэ хоёр халаанда хүдэлгэгдэжэ байгаа. Иимэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар манай Ашангын сомоной Советэй ажалшад хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ — 40 мянган центнер үбһэ, 10 мянган центнер сенаж бэлдэһэн, 30 мянган центнер силос дараһан, 10 мянган центнер һолоомо суглуулһан, 305 тонно ногооной гурил нөөсэлһэн байна. Эдэ тоонуудые дурдахадаа, сомоной Советэй сессиин шиидхэбэриин үрэ нүлөөтэй байһые онсолон тэмдэглэхэ хүсэлэн бии. Бидэнэр мүнөө үбһэ тэжээл бэлэдхэлэй урда тээхэнэ энэ асуудал сесси дээрэ мүн лэ нимэрхүүгээр зүбшэн хэлсэхэ һанаатайбди. Гол шухалань юуб гэхэдэ, Советэйнгээ бүхы депутадуудые, олон эдэбхитэдээ сессиин хүдэлмэридэ хабаадуулха байнабди.

Тэрэшэлэн нютагай Советэй гүйсэдкомой заседанинууд дээрэ бусадшье шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг байна. Жэшээлхэдэ, «Ой тайгые гал түймэрһөө хамгаалха хэмжээнүүд тухай» асуудал гүйсэдкомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Энэ асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ ойн харуулшад, совхозууд хоорондын лесхозой, леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд хабаадаһан байна. Ой тайгые гал түймэрһөө хамгаалха талаар тусхай комисси байгуулагдаа. Эдэ бүгэдын ашаар һүүлэй хоёр жэлэй туршада гал түймэр манай эндэ үзэгдөөгүй.

Сомоной Советэй гүйсэдком бүхы депутадуудта, эдэбхитэдтэе түшэглэн, мүнөө дээрээ хүдөө ажахын шухала кампанинуудые урагшатайгаар үнгэргэхэ хүсэлэнтэй. Ниитын малай үбэлжэлгые һайнаар түгэсхэхэ, түрэһэн хурьгад болон тугалнуудые гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ, хабарай тарилгаяа һайнаар үнгэргэхэ, хонидойнгоо зөөлэн «алта» суглуулха, үбһэ хуряалгадаа түгэс бэлэдхэлтэй болохо гэһэн зорилгоёо бидэнэр мүнөө бэелүүлжэ байнабди. Депутадуудай бүлэгүүд болон постнууд хаа хаанагүй байгуулагдаа, хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комиссиин гэшүүд «Георгиевский» совхозой хүдэлмэришэдтэй хамта туха сүлөөгүй ажаллажа байһаар. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ тухай абаһан социалис уялгануудаа бодото дээрэнь бэелүүлжэ байнабди.

Энэ талаар абахада Мухар-Шэбэрэй районой Хонхолын сельскэ Советэй, Бэшүүрэй районой Шанагын сомоной Советэй, Хоринн районой Хорины поселково Советэй ажалшадай эдэбхи үүсхэлые халуунаар дэмжэнэбди. Манай Советэй ажалшад арга боломжоёо тооложо үзөөд, 1981 оной экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ эхилээ.

Ажабайдалайнгаа гол шухала асуудалнуудые Советэй сесси болон гүйсэдкомой заседанинууд дээрэ һайнаар, аша үрэтэйгөөр зүбшэн хэлсэжэ, арадай депутадуудай Советүүдэй хүдэлмэрие эдэбхижүүлхэ хүсэлтэйбди. Арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые урагшатайгаар бэелүүлхын тула хүн зонойнгоо эдэбхи үүсхэлдэ түшэглэхэ, өөһэдөө ажалдаа зохёохы ёһоор хандаха зорилготойбди.

Б-С. БАДМАЕВ,
Хоринн районой Ашангын сомоной Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Танийе ямараар ханганаб

...үнгэнэй агнажа, арай шамай ...үһөн дуратай бүдөөрөө бэе... тааруу моодын ба фасо... ямар нэгэн хубсаһа оюул... гэбэл, оройдоол арбаад ...элэй үмэнэ Хэжэнгэ тосхо...ойхид Улаан-Үдэ ошохо баа...й болоһо һэн. Үгышье һаа, ...лемастерскойн эмхидхэгдэ...үйһөө улемжалан, уран гарта ...астерые баһал Улаан-Үдэһөө ...ха ушартай бологдохо. ...рэдөөл, манай газетын «Та...ие ямараар ханганаб!» гэ...он ниитэ гаршагта жэгдэ ар...аһан харюу олдохо жэшээтэй ...н.

Мүнөө эндэ ажаһуудалай ...рилтэ хэрэглэмжэ хангадаг ...омбинадай хоёр дабхар бай...н, мүн тон өөрсэ проектээр ...аригдаһан, сэхыень хэлэхэдэ, ...дөөгэй районуудта үшөө үгы, ...рагар түхеэрэлгэтэй шэнэ ...остиница һүүлэй жэлнүүдтэ ...одошонхой.

— Хэжэнгэ тосхоноойхид, ...ун Худан, Хэжэнгэ голнууд ...адархи һууринуудай хүн зо...й эрилтэ хангаха талаар ехэ ...умэн хэгдэдэг болоо, боло...ошье, болохошье, — гэжэ тус ...омбинадай директор Виктор ...ыренович Николаев хөөрэнэ. ...КПСС-эй XXVI съездын түү...э шиидхэбэринүүд соо энэ ...рэгтэ онсо анхарал хандуу...гданхай гэжэ бидэ һайн мэ...эбди. Тиимэһээл саашадаа...а хүдэлмэрөө эршэтэй, эм...тэй, эдэбхитэй болгохо гээ... манай нангин уялга.

Энэ талаар яһала ехэ юумэн ...дэжэшье байнхай. Комбина...й хүдэлмэрилэгшэдэй дун... социалис мүрысөөн үргэ...ер дэлгэрэнхэй. Жэшээлхэ..., КПСС-эй · XXVI съездын ...дэлэлдэ абаһан үндэр уял...а коллектив нэрэтэй түрэ...еер бэелүүлһэн тухайгаа ...аралиин 20-до элидхээ һэн. ...хэдэ шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ найдамтай даб...ын үндэһэ һуури табигдаа. Оёдолой цехые даагша, ком...адай партийна эхин орга...ацины секретарь Нелли ...рокопьевна Николаеватай да...алдан, байшангай хоёрдохи ...абхарта гарабабди. Уужам ...руул, ута гэгшын таһалга ...о оёдолшод жэрылдэн һуун..., машинануудаа таһалгаряа... таршаганууулна. Тэдэнэй

нэгэндэ — елэн хара үһэеэ ебхысэ заһажархиһан, түргэн хүдэлсэтэй, хараха янзада, нарин нягта залуу эхэнэртэ дүтэлжэ:

— Танилсагты, манай түрүү оёдолшодой нэгэн Татьяна Николаевна Усова гээшэ. Залуу коммунистка — гэжэ Нелли Прокопьевна ойлгуулба. (Нэгэдэхи зураг).

Үнэхөөрөөшье энэ Хэжэнгэ нютагай буряад басаган оройдоол гурбан жэлэй саана оёдолшоной һурагшаар ороһон аад, мүнөө үйлэдбэриин түрүүшүүлэй нэгэн болонхой. КПСС-эй XXVI съездын хүдэлжэ байһан үдэрнүүдтэ Татьяна Ленин багшын дүрэтэй улаан билет абаһан юм.

— Тэрэ үдэрые · хэзээшье мартахагүйб. Миниин энэ наһанай эгээн золтой үдэр гээшэ, — гэжэ дарууханаар миһэлзэн Татьяна Усова хөөрэнэ.

Мүн Татьянатай хамта КПСС-эй гэшүүндэ тиихэдэл абтаһан энэ цехэй эсхэгшэ Цыренханда Жамбалдоржиевна Биликтуеватай баһал эндэ танилсаабди. Тэрэ суг хүдэлдэг Лидия Васильевна Бурхиезатаяа хамта Буряадай АССР-эй Коммунальна ажахын ба ажалшадай эрилтэ хэрэглэмжэ хангалгын министерствын дэргэдэхи һуралсалай комбинадта тусхай курсануудые дүүргэжэ ерээд, түрэл нютагайнгаа ажалшадһаа захилыень хүлеэн абадаг, тэдэнэй дүүргэлтые хинадаг мэргэжэлтэй болонхой.

— Жэл ерэхэ бүри захилнуудай хэмжээн үргэдэжэһээ гадна, тэдэнэй шэнжэнь орёо боложо, элдэб модель, фасоноор хубсаһа оюулха дуратайшуул олошорно. Тэд энэньшье гайхалгүйл даа, юуб гэхэдэ, зоноймнай байдал һуудал һайжарна ха юм, — гэжэ Цыренханда Жамбалдоржиевна тон зүб тобшолно.

Оёдолой цехэй хүдэлмэритэй танилсахадаа, эндэ гол түлэб залуушуул хүдэлдэг юм байна гэжэ ойлгохоор. Уран гарай эди шэдидэ һураха дуратайшуул Хэжэнгэдэ олон. Дулма Гомбоева, Цыпилма Сандитова (хоёрдохи зураг) гэгшэд тиимэшүүлэй тоодо ороно. Удангүй эдэнэршье Цыренханда Биликтуева, Татьяна Усова мэтэ ажал хүдэлмэриингөө амта, оньһо танижа, түрүүшүүлэй зэргэдэ гараханы лабтай гэжэ этигэхээр һэн. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр ехэл шуналтайгаар, эрмэлзэл оролдосотойгоор шэлэһэн мэргэжэлдээ хандадаг байба.

— Комбинадаймнай коллектив ехэ бэшэшье һаа, урдаа табиһан зорилгоёо эбтэй зэтэй ажалаараа бэелүүлдэг юм, — гэжэ Виктор Цыренович Николаев хахасаха дээрээ мандаа хөөрэбэ. — Жэшээ хэрэгтэй гү? Дурдахада болохо. Һаяхана үнгэргэгдэһэн ленинскэ коммунис субботнигто нэгэ хүн шэнгээр бүхы коллективнай хабаадаа. Эсхэгшэд, оёдолшоднай — хамта 45 хүн цех соогоо хүдэлжэ, табан жэлэй жасада 250 түхэриг оруулаа. Тиихэдэ мэргэжэлтэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэднай Хэжэнгын совхозой шефтэ абаһан хонишон Бадмадоржо Бальжитовай отарада өөһэдынгөө машинаар ошожо, нэг шэбхыень сэбэрлэһэн, хашааһаань газаашань зөөһэн байна.

Зүб даа, Виктор Цыреновичэй дурдаһан жэшээ, ажалдаа коммунис ёһоор хандалгын нэгэ гэршэ болохоһоо гадна, комбинадай коллективэй хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэ хангаха талаар ехэ арга боломжотойе үшөө дахин батална бшуу.

А. ЖАЛСАНОВ,
Н. ДРИГЕНОВЭЙ фотонууд.

УРАН ГАРТАН УРИНА

БУРЯАДАЙ УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ШЭНЭ БҮТЭЭЛНҮҮДЬЭЭ

Раиса БЕЛОГЛАЗОВА

Рассказ

АБА КОМАНДИРОВКОДО ОШОНХОЙ

Һамганайнгаа эхэ эсэгэ хоёрой бэе бэедээ хандахые харахад, ходо гайхаха: «Һонин лэ! Залуунуудаа шэнги — гэмэр-гутаршье гэлдэхэгүй, бэе бэедээ ээмэлхэлшье гүй. Бэе бэедээ хэһэн амхаралтайнууд бээ!»

Һамганиинь гэртэхинэй улуу булуугүй байдал, сэхэ сэбэр сэдьхэлынь хүргэндэ нүлөө үзүүлжэ эхилээ һэн. Игорь үдэшэндөө гэрһээ гаража зайхаа болингоо, командировкодо үсөөн ошодог, ухибүүдээ хүтэлээд, газагуур ябадаг, зоопаркда абашадаг, машинада, онгоодо һуулгаад ябуулдаг болобо.

Энэ хадаа бүлынь эгээл жаргалтай саг һэн. Тиигээд үбгэнэйнгөө дүтэ дундайн эбсээд, өөртэе хадамнай хэлэдэг һэн: «Славкын саадта ябадаг болохолоор, юу хээ худалдажа абахабди, заримдаа бэеэ амаруулхадашье яаха һэм».

Тиигээшээр тэдэ байра абаа һэн. Өөрынь эхэ, эсэгэ хибэс бэлэглээ, шэнэ байрада ороһон баярыень коллективэйнь гэшүүд холодильнигаар тэмдэглээ. Игориин гэртэхин аша басагандаа пианино абажа үгөө һэн. Тэрэ үедэ Катюшка эгээл һургуулида орохоёо байгаа бшуу. Тиигээд лэ дүүрэшоо һэн. Бүлын баяр жаргал энээгээр лэ түгэсөшэһэн юм. Игорь дахяад лэ үдэшэндөө үгы болодог болобо. «Эжы үбшэлэн алдаад байна, ошожо эрьехэ хэрэгтэй. Тэндээ хоножош магадгүйб,» — гэжэ түрүүшээр бэеэ сагааруулдаг һэн. Салингаа абахадаа, нигэжэ асууха: «Жаран солхооб шамда хүрэхэ гү? Тээсгэн командировкодо ошоходоо, үридэ орошооб».

Наташа стационарһаа гаража, участок даажа абаба. Үйлсөөр гүйжэ, олон дабхар гэрнүүдтэ орожо ябахадаа, ойро зуурашье һаа, гэр руугаа шагаажа, басаганайнгаа юугээ хэжэ байһые, байра байдалайнгаа хэм соогоо байһые хараад гарахаш. Үдэшэндөө Катюшкадаа гэрэйнь даабарие дүүргүүлдэг һэн, тэзд пианинын ойро һуулгаха сагынь олдохогүй, тиигэжэ басаганиинь хүгжэмэйнгөө һургуулиие хаяжархёо. Участогай врачаар хүдэлхэ гээшэ гайтай, хамаг юумэ хуу мэдэхэ хэрэгтэй ааб даа. Зүрхэ һудаһанай түргэн үбшэндэ нэрбүүлэгшые, гутаһан эдеэнһээ боложо, хотоёо үбдэгшые, унадаг үбшэнэй ордоһондо дайруулагшые, архиин сагаан хиниһээ галзууриһан хүнние нэгэ үдэр соо аберха саг гараха. Нэгэтэ һэмга түрүүлхэшье ушар болоо һэн. Үдэшэндөө, ухибүүдэйнгээ унтаһан хойно учебнигүүдые иража орохош. Игорь сухалдаха: «Ши угаал хэхэ һэн хаш. Баһал амаралтын үдэр юумэ угаажа байхашни гээбы!»

Амаралтын үдэр ба һайндэрнүүдтэ Игорь айлшадые урихад дуратай байха: Айлшадай ерэхэдэ, яла-сала байхын тула, гоё хубсаһараа гайхуулхын тула һамганиинь эртээнһээ бэлдэхэ ёһотой һэн. Харин хуушан-хаашанаа шэнэлкэ, хубсаһаяашье һүниндөө пуужа оёхо баатай болодог бэлэй.

Хамаг муугаа дараад, эхэ эсэгэһээ нюугаад ябадаг һэн. Тэдээндээ ошоходоо, нюуртаа энэ-тэрэ юумэ түрхидэг, ягаан-улаан кофтонуудаа үмдэдэг, элдэб үнгын зүүдхэлнүүдые зүүдэг бэлэй.

Хамаг үзэһэн, тулиһыень, муу-һайнаа харуулангүй ябажа һураһыень тооложо барахаар бэшэ юм. Өөрөөшье байгаа һэн гэлэй! Иимэл үйлэтэй хүн байгаа юм бэшэ гү. Харин үхибүүдынь... Эхынгээ үйлахые обёороод, Катюшка муудашадаг, һанаһанаа хэлэхээ болеод байгаа. Славка эсэгэеэ дууряадаг болоо бшуу даа! Тэрэниень эхэнь ойлгоходоо, ухаа алдаа юм. Эгэшэдээ гэнтэ нигэжэ шангаран байха: «һэйе, ши нябхадха, сэбэр оймһо гаргаад асал даа!» Хара хараһаар байтарнь, хүбүүниинь хэрзэгы, убайгүй боложо эхилээ һэн. Өөрыем тэжээлсэхын тула һохоршье сагаан мүнгэ эсэгэмни үгэнэгүй гэжэ ойндоо оруулдагшьегүй, тэрээн тухайда мэдэдэгшьегүй һэн. Сагаан «Жигулихандаа» һуулгажа асараад, газагаа буулгажархидаг, хүбүүгээ мотоорно онгосоор та-

(Түгэсхэл. Эхининь майн 24-нэй номерто).

маруулдаг эсэгэтэй байһан Славкада мүнгэнэй асуудал хамаатай бэшэ һээб даа. Ямар болотороо тэсэхэ, ухибүүдээ хэр зэргээр гутааха байнаниинь мэдэгдэшэгүй һэн, юрэдөө, өөрөө тэрээн тухай хэлэжэ шадахагүй байгаа...

Ухибүүд таһалга соогоо үшөөл шэбэнэлдэнээр байба. Үүдэеэ нээлгэтэй орхиһон хэлэлбэд, эхэнь дуулаад һанууланба:

— Арбан табагүй лэ ошолобо. Унтагты.

Зүүнинь һурамгайгаар ута-

һаяа «дахуулан» гүйхэ юм, харин үнгэрһэн юумэн тархи соонь һэргэжэл байба.

Нюу нюутар, нюрганай забһараар гэһэндэл, һүүлэй һүүлдэ хамагта мэдэгдээ юм ааб даа. Өөртэйнь хамта институт дүүргээд, хирург болоһон Лиза нэгэтэ хэлэбэ:

— Зүб даа, миниин оролсоһоной хэрэг үгы юм бээз, тиимэ эрхэшьегүйб, оролсохо ёһошьегүй һэм, тэзд... өөрыгөө харыш! Саашаа нигэжэ байха болоо һааш, шиниин ухибүүдые хэн ехэ болгохо юм? Игорь хаана ошодог бэ гэжэ мэдэдэг гээшэгши!

Фабрикын хамтын байрада ошожо, өөрөө үнэншэхыень Лиза үгэдөө оруулба. Хоюулан ошоод, Людые бэдэржэ ябаһан шэнгеэр үүдэнэй дежурнада ойлгуулаад, Людадэ хэлэхэдээ, Игорьтэй сугтаа хүдэлдэгбди гэбэ. Стол дээрээ саарһануудаа мартажархёо, өөртэнь үгэхэ гээ һэмди гэжэ хэлэбэд. Люда гэжэ үндэр бэшэ, пэтьхэгэрхэн, үбдэгсөө плагитай, дан ехээр нюураа будажа, ягаа-улаахан, пүнсэгэрхэн хасараа гутааһан басаган тэдэнние таһалгадаа урижа оруулба. Таһалга соо тюль хушалтатай, гоё гэгшээр хураһан гурбан орон байба. Люда сэй аягалжа, табаг түхеэрээд, гэнэн хонгороор хөөрэбэ:

— Игорь хоёр лэ һүни хоноһон юм. Командировкодо ошонхой. Хэзээ ерэхэеэ хэлээгүй. Оройдоо хэлэдэггүй хүн.

Хамтын байраһаа гараад бусажа ябахадаа, Лиза юушье дуугарбагүй. Харин Наталья тэрээндээ ойлгуулха гэжэ оролдохо юм:

— Игорь намда хэрэгтэй бэшэл даа, өөрөө ойлгоно ха юмши. Тезд ухибүүдни... Славка эсэгэдээ аргагүйл! Газаахи ухибүүдтээ ямараар хөөрэдэг гээшэб!

Тэрэ үедэ өөрынгөө хэлэгшэдэ үнэн зүрхэнһөө этигэжэ ябаа. Иимэшье һаа, Славкада эсэгэ хэрэгтэй гэжэ ухаандаа ойлгонхой ябаа бшуу даа. Фото-зурагуудтай ушартараа, Наталья тиигэжэ һанадаг байһан юм.

Игорь эхэтээ дахин урда зүг руу талииба. Тиихэдэнь юушье хэлээгүй һэн. Игориин үгыдэ гэртэнь һураггүй дээрэ, һанаа амар байгдаһан шэнгеэр һүүлэй үедэ өөргэньшье, ухибүүдтэшье һанагдадаг болошоһон байгаа. Урда зүгэй наранда хүрилһэн, аргагүй баяртай, бараг юумэн бусажа ерэбэ гээшэ. Үһэнэйнь шэнгэрһэн бэшэ һаань, нюдэн доронь булхынги бэшэ һаань, залуушье боложон шэнгеэр харагдаха һэн ха. Тезд... Тархиинь орой халзан болохоёо шэглэ бшуу — 34 наһандаа! Зол болоходоо, ухибүүд пионерлагерьта амаржа байгаа.

Түрүүшын хэдэн хоногто Игорь һайса унтажа садаба, тиигээд урда зүгтэ «тиг-тиг!» буулгаһан зурагуудаа гаргажа оробо. Ваннынгаа таһалга соо зурагуудаа гаргадаг юм һэн. Самсануудыень дэбтээхэ гэжэ угаалай поршоог абахаяа, Наталья Витальевна ванна руу

оробо. Поршоог абаад гарахаяа ябахадань, бэлэн болгогдоод, хатаадаг рама соо һуулгаһан фото-зурагууд томо болгодог фонарь дороһоо нюдэндэнь тудашалай. Сэсэглэжэ байһан магнолиин мүшэрөөр бэеэ халхалан татаад, Игориин эхэ нэгэ зураг дээрэ аляархангяар энеэбхилэн зогсожо байба. Оройдоо... шарбаа нюсэгэн. Түб түхэрээн гуянуудынь, бургааһанай набшаар халта далдалһан хүхэниинь. Купальнигыень обёорхо гэжэ На-

талья Витальевна бүри тонгойжо байгаад хараба. Хубсаһан байхагүй. Игорь үүдэндэ зогсоод, ванна сооһоо һамганайнгаа гарахые тэсэмгэйгээр хүлеэжэ байба.

Фото-зураһаа түргэн холо болоходоо, үбгэнэйнгөө нюур руу сэхэ шэртэн хэлэбэ:

— Яажа байһан хүн гээшэбши?

Игорь гансата ойлгобогүй, дала мүрөө хабшагад гүүлэбэ:

— Бишыхан хүбүүн һэн гүб даа?

— Тезд эхэшни ха юм!

Тэрэнь дахин мүрөө хабшаад абаба. Хүрилһэн бэе дээрээ торгон сагаан майха үмдэһэниинь бүри гоё болгонхой.

— Өөрынь эшэхэгүй юумые би яахабиб!... Сэхыень хэлэхэдэ, бага зэргэ һогтоһон байгаабди.

Игорь ванна соогоо ороод, үүдэеэ зосооһоонь шэбхэдэжэрхибэ. Харин Наталья самсануудаа тушаа мартаад, поршоогоо гартаа бариһан зандаа зал руугаа орожо, коробкоёо сонхо дээрээ табижархёод, хоёр гараараа тархяа хашаһан бэеэрээ, номой шкафай саана һуушаба. Унталгынгаа таһалгаһаа Игорь хэды дахин оглоходол гээ һэн. Һамганиинь шиидшье абяа үгөөгүй, бүхэли һүниндөө шкафайнгаа саана һуужа хоноод, үглөөгүүр хуурай зүбхитэй нюдөөрөө үбгэнөө шэртэн, һалаха гэжэ шиидэһэнээ мэдүүлбэ.

— Шамтай сугтаа байгаагүйл һаа, ухибүүдтэ өөһэдтэнь дээрэ байхе, — гэжэ хэлэбэ.

...Зөөриһөө юуншье хэрэггүй, үмдэхэ хубсаһа, юу хээгээл абахаб гэжэ Игорь сүүд дээрэ мэдүүлһэн юм. Тезд һара үнгэрэмсөөр, пианино абаашахаяа ерээд, ехэл һанаата болонгёор нигэжэ тайлбарилба бэлэй:

— Хилын саана эльгээхэеэ байна, мүртэйгөөр хубсалха хэрэгтэй ха юм даа.

Үхибүүтэй боложо үрдиһэн байгаа. Людаһаа бэшэ даа, ондоо эхэнэрһээ. Тэрээнтээ хуби заягаа холбохо гэжэ шиидэһэн байгаа бшуу. Пианино худалдажа олоһон мүнгөөрөө үнгэтэ телевизор абаа юм. Үхибүүдтээ уулзахыем хорихо эрхэгүйш гэжэ хэлээд, томохон саквояж бариад лэ түрүүшээр ерэдэг байба. Нэгэтэ басаганиинь ууртайгаар хашхараа һэн:

— Хүрөө! Бүхы номуудыемнай хуу зөөбэ. Өөрыншни хорёогүй һаа, бидэ өөһэдөө хэлэхэбди.

Автомашинын модельнүүдэй коллекцинуудые Игориин абаад гарахаяа ябатар, Славка нюргаараа үүдээ түшөөд, харгыень хаажархиба.

— Манайда шиниин хэхэ юумэн үгы, — гэжэ уйлахагүйе оролдон хэлээд, шэбэнэһэн абяагаар нэмээ һэн: — Урблашан гээшэш!

Тэрэ гэһээр түрүүшынгээ байрада орожо ерэхээ Игорь зүрхэлхэеэ болёо бэлэй. Үхибүүдтэеэ кафе соо уулзажа, мороженоор хүндэлхэ. Тэрэньшье эхынь тухирдаһан байгаа хаш даа. Өөрөө хадам эхэнь байд гээд, хэдэн үгэтэй тэм-

дэгхэнүүдые эльгээхэ: «Наташа, ханихамни! Игорь шабар тарелкээ мартажархёо, яагааб даа, үнөөхи Польшоһоо асарһанаа. Ши тэрээгээр юу хэхэбши даа, өөртэнь дурасхаал ха юм...» Тиигэ тиигэһээр, үбгэн тухайнь һануулмаар бишыханшье юумэн гэртэнь үлөөгүй һэн.

Сентябрь соо түрүүшын алимент ерээ — жаран түхэриг. Тэрэ мүнгые стол дээрэ табяад:

— Эсэгэһээтнай абтажа байха юумэн энэл даа, нигээд лэ дүүрээ, — гэбэ.

Славка урмаа хухарһанаа барижа шадабагүй:

— Хоёр хүндэ гү? Ягаа бирагүй юм! — гээд эшхэржэрхибэ.

Катюшка дүү хүбүүгээ шэрүүнээр хараад абаба.

— Почтодо уборщица хэрэгтэй гээ һэн. Пол угаахаар ебана ааб даа. Заатагүй арбан зургаан наһан хэрэгтэй бэшэ, — гэбэ басаганиинь.

Пол угаахыень басагаяа эхэнь табяагүй юм ааб даа. Аргатайл һаань, өөрөө үлүү хүдэлжэ, мүнгэ олодог, харин ухибүүдынь копейкэ бүхэнөө гамнадаг болонхой. Хүдэлмэриһөө эхынгээ эсэшоод ерэхыень харахадаа, хартаабха шанаад, сай бусалгаад, гэр соохиёо өөдэнь татаад байдаг болонхой. Гэбэшье эхынгээл байхада гэр соохи юумэеэ хуу хэхэ тэсэбэритэй байдаг ааб даа. Мүнөөдэрэйхидэл едляар. Тиигэбэшье ядаха юумэ үгы болонхой һааб даа. Тезд хүршэ һамган яаһан харатайгаар басагыень мүшхэбэ гээшэб! Эсэгэгүй болоһон ушартаа ухибууд үшөө дадажа ядажа байнхай. Али һалахаяа дэмы яараа гээшэ гү даа? Аргамжые ебаад лэ, таһа сабшажархиһан шэнги.

Оёжо байһан юумэеэ үбдэг дээрээ орхижорхёод, хахад час тухай миин һууһанаа ойлгобошьегүй. Үхибүүдэйнь шэбэнэлдээн бодолыень таһалдуулба. Пижамануудаа үмдэһэн тэдэ хоёрынь үүдэндэ ерэшоод, таһалга руу орохоёо халажа ядан зогсобод.

— Ээж, үнтаадүйгши? Эжы, шамда орожо болохо гү?

Катюшка унтари руунь шургаадхиба, Славка эхынгээ хүлэй ойро хибэс дээрэ хэбтэшэбэ. Зүи дагаан эдэнэр ерээгүй гэжэ эхэнь тухайлба, нюдэнүүдынь ялалзанхайнууд, хоншоорхонуудынь шиидэнгинүүд. Басаганиинь эхилбэ:

— Мүнөө, эжы, нигэжэ харюусажа болохо гү? «Аба ондоо тээ байдаг болонхой. Бидэ байнабди... Манай бүлэдэ гурбан хүн гэхэбди». Болохо гү?

— Юуень худалаар хэлэхэ юм? — гэжэ Славка бүдүүн янзаар нэмэбэ. — «Аба командировкодо ошонхой!» Юрэдөө, хүнүүдтэ ямар хэрэг бэ? Асуугаашадта? Зүб гүб даа?

Тиигээд тэдэнэр тэсэмгэйгээр харюу хүлеэбэ. Эхынь харюу ухибүүдтэ тон хэрэгтэй! Тэдэнэйнгээ нюурые харасагаан, яруугаар бодолоо саашань бодожо үрдинэ. Эдэнние машинада һуулгаад гүйлгэхэ, ой руу абаашажа байха хүн үгы гэжэ мүнөө һая халаглажа һуугаа һэн. Эсэгыень байлгаха тэсэбэригүйдэбэб гэжэ өөрыгөө зэмэлжэ байгаа бшуу. Эдэнэйл түлөө. Харин эдэнь...

Славка эхээ һажаашанхай, тон өөртэнь адли хэрмэн мэряатаи, шара үһэтэи. Катюшка эсэгынгээ түһөө абанхайл даа, абари зангынь өөрынь — Наталья Витальевнагай, тиимэл хадаа эхэдээл адляар харадаг, хүдэлсэ, аашаньшье — эхын. Али ходол өөртэйнь сугтаа байдаг хадаа эдэ өөрыень һажаанхай гээшэ гү? Эсэгээ бэшэ, өөрыень һажааһаниинь болоо!

— Ээж! — Славка һуражэ бодоод, эхэдээ аһалдаба. — Юундэ дуугарнагүйбши! Манай бүлэдэ гурбан хүн ха юм. Тиигээд лэ хэлэдэг болоёл.

Сэдьхэлынь хүнгэн, хүшэр хүндөөр зүүдэлжэ байһанаа һэриһэншүү болон харюусаба;

— Хүүгэдни, зүб лэ тиигээт. Гурбан хүмди...

Ц. ДОНДОГОЙ
ородһоо оршуулба.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС АПН

БАГШАНАРЫЕ АЖАЛҺААНЬ ОЛООР ГАРГАНА

САН-ФРАНЦИСКО. Америкын багшанарай гурбанай нэгэнниинь ажалһаа гаргагдаха аюулда оронхой. «Лос-Анджелос таймс» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Америкэдэхи һуралсалан хэрэгтэ мүнгэнэй тон багаар табигдадаг болоһонһоо шалтагаалан, ороной 700 мянга тухай багшанар ажалһаа гаргагдаха тухай һануулга абаад байна.

«Багшанарые иимэ олоор ажалһаа гаргаһан ушар асари ехэ доройтолгоһоо (депрессиһээ) хойшо үзэгдөөгүй юм», — гэжэ Америкын багшанарай федерациин түлөөлэгшэ П. Лаарман мэдүүлбэ.

ШАХАРДУУ БАЙДАЛ ҺУЛАРУУЛГЫН БА ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЗАМААР

Грузида Совет засагай тогтоогдоһоор, Грузиин Коммунис партиин байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Тбилисидэ болоһон баярай суглаан дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые бүхы дэлхэй дээрэ һонирхолтойгоор угтаба. Энэ үгэ дотор һанруулагдаһан шухала дурадхалнууд мүнөө үеын гол шухала асуудалнуудые эбэй ёһоор, политическэ аргаар гуримшуулха талаар шэглүүлэгдэнхэй гэжэ олонниитын дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд, политическэ ба ниитын мэдээжэ ажал ябуулагшад, шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ.

«Арадай аша туһада, дэлхэй дээрэ аюулгүй байдал хангахын түлөө», «Зохёон байгуулгын ба үнэн зүрхэнэй эб найрамдалай политика», «Занаха бэшэ, харин үгэсэ ойлголсохо, харилсаа холбоо тогтоохо», «Советскэ Союз хөөрэлдөөнүүдые хэхээр бэлэн» — гэһэн гаршагууд доро Болгариин бүхы түбэй газетэнүүд Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые толилбо. КПСС-эй XXVI съездын гадаадын политическэ суртал һургаалнууд политическэ хөөрэлдөө хэхэ талаар харгы замаа сэбэрлэжэ, өөһэдынгөө хэрэгые бэелүүлжэ байна гэжэ «Работническо дело» газетэ тэмдэглэнэ.

Хүсэнүүдэй тэнсүүриин үндэһөөр Европодо ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдэй нөөсэнүүдые хизаарлаха, хорооохо тухай хөөрэлдөөнүүдые хэхээр СССР-эй бэлэн байһые КПСС-эй ба Совет гүрэнэй толгойлогшо баталба гэжэ ГДР-эй «Нойес Дойчланд» газетэ бэшэнэ. Гурба һарын урда тээ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ абтаһан эб найрамдалта дурадхалнуудай шухала удха шанартай байһые тэрэ заагаа. Мүнөө Вашингтонэй зүбшөөхэнь лэ үлэнэ гэжэ тэмдэглэнэ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалаи аюултайгаар хүгжэжэ байһан тушаа Советскэ Союзай уридшалан һануулга мэтээр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ соностобо гэжэ Ливанай хэблэл сэгнэнэ. Америкын Холбоото Штадуудаар дэмжэгдэдэг Израилиин ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн тэмсэдэг араб арадуудые дэмжэдэг СССР-эй хараа бодолой тодо һонор, эрид шууд байһые совет хүтэлбэрилэгшэ баталба гэжэ «Ан-Нида» газетэ бэшэнэ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалаи шахардуу шанга байһанда һанаата болоһоноо Л. И. Брежнев мэдүүлээд, дэлхэйн энэ районходи байдалые зүбшэн хэлсэхын тула уласхоорондын конференци зарлаха уряатайгаар үшөө дахин хандаба гэжэ Кувейтэн «Аль-Анба» газетэ мэдээсэнэ.

Уласхоорондын байдалые, тэрэ тоодо Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулан һайжаруулхын тула эдэбхитэй хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхын түлөө СССР тэмсэнэ гэжэ Индиин «Нэшнл геральд» газетэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые тайлбарилхадаа тэмдэглэбэ.

Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ хадаа эб найрамдалай түлөө, шэнэ дайнай аюулые усадхахын түлөө тэмсэлдэ КПСС-эй ба Совет гүрэнэй залан сэхэ политика бэелүүлдэг байһанай үшөө нэгэ гэршэ болоно гэжэ Германиин Коммунис партиин Түрүүлэгшэ Герберт Мис мэдүүлбэ. Бүхы арадуудта амгалан ба аюулгүй байдал хангахын түлөө, буу зэбсэгүүдые хураахын түлөө Советскэ Союзай эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэдэг байһандань бидэ, Баруун Германиин коммунистнууд, омогорхон баясанабди.

Англиин «Дейли телеграф» газетэ, Австриин АПА агентство, США-гай **Ассошиэйтед Пресс** агентство Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые шэнжэлэн тайлбарилһан байна.

ҺУНГАГШАДТА ХАНДАЛГА

УЛААН-БААТАР. Монголой Арадай-революционно партиин ЦК-гай һунгагшадта зорюулһан хандалга эндэ толилогдобо. Гүрэнэй засагай дээдын ба нютагай зургаануудта июниин 21-дэ үнгэргэгдэхэ һунгалта орон дотор социалис демократиин хүгжэлтые элирхэйлэн харуулха ёһотой ниитын-политическэ асари ехэ үйлэ хэрэг болохо юм гээд хандалга дотор хэлэгдэнэ. Эдэ һунгалтын онсо гайхамшаг юумэниинь юуб гэхэдэ, тэрэ МНРП-гэй XVIII съездын жэлдэ, Монголой Арадай революциин ба монгол-совет түрүүшын договорой 60 жэлэй ойн жэлдэ үнгэрхэ байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ МНР-эй ажалшад МНРП-гэй XVII съездын табиһан түүхэтэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ ехэ амжалта туйлаа. МНР-тэ социализмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгые түгэсхэхэ замда шэнэ шухала алхам хэгдээ.

КПСС-эй XXVI съезд гансал совет арадай ажабайдалда бэшэ, харин бүхы дэлхэйн эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй түүхэтэ удха шанартай үйлэ хэрэг болобо.

Болохоёо байгаа һунгалтые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтахыень, июниин 21-нэй үдэрые парти ба арадай нэгэдэлэй, социалис демократиин илан мандалгын үдэр болгохыень МНРП-гэй ЦК оронойнгоо ажалшадые уряалһан байна.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

ЭРЭЛХЭГ СЭРЭГШЭ-ЭРХИМ ХОНИШОН

Түүхэтэ Илалтые ойртуулха хэрэгтэ Зэдын районой ажалшад нилээд хубитаяа оруулалсаа. Эндэһээ дайнда мордогшод оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлдэ хабаадалсажа, ами наһала хайрлангүй дайлалдаа юм. Олон лэ сэрэгшэд дайнда баатарай үхэлөөр унаһан. Харин бусажа ерэгшэдынь хамсыгаа шуун хүдэлжэ, ажахыгаа һэргээн бодхоолсоо.

Эдэнэй дундаһаа эрэлхэг сэрэгшэн А. И. Ломухин тухай хөөрэлтэй. Тэрэ 1942 ондо баруун-урда фронтдо дайшалхы намтараа эхилһэн юм. Сталинград хото хамгаалха байлдаан ухаандань хэзээдэшье мартагдашагүйгөөр хадуугдаһай.

— Энэ хотые хамгаалагшад нэгэ һаналтай, нэгэ амисхаалтай һэн гэбэл алдуугүй. Нойргүй һүниүүдэй үедэ, үлдэхэ, даараха сагташье зориго хухарааүгүйдэй. Илаха, заатагүй илаха хэрэгтэй һэн, — гэжэ тэрэ мүнөө дурсан хөөрэдэг.

Сталинград шадар болоһон байлдаанай удаа Александр Ломухин бусадтай сут Орёл, Курск шадар эльгэдээ. Эндэ сэрэгшэн-минёрой хэхэ юумэн ехэ байгаа. Минэнүүдые табижа, дайсадай нэбтэрэн оролгые һэргылхэ, проволокоор хаалтануудые бариха хүдэлмэри таһалгарягүй ябуулагдадаг бэлэй. Гадна танкнуудые тэһэлхээр фашистнуудай нюуһан миннүүдые бэдэржэ олохо зорилго табигдадаг һэн.

1943 оной июлиин 5-да гитлеровецүүд шууд добтолгодо орожо, артиллериин буудалгаар, танкнуудай добтолгоор совет сэрэгшэдые һүрдөөн айлгаха [illegible] гаргаа. Тэдэ олон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдһээ бүридэһэн зөөтэй эгэй сэрэгшэдые бута сохихонь тон бэрхэтэйгээр байшоо. Энэл энэ үедэ минёрнууд бүхы шадал зориго гаргашаа юм. Сержант А. Ломухин немецүүдэй хараһаар байтар, буугай һомоной эшхэрээн доро дайсанай танкнуудые тэһэлхэ гурбан минэ табяа бэлэй. Нэгэндэнь фашистнарай танк тудажа, саг дары тэһэрэн носсошоо һэн. Досоонь һууһан дайсад «бата бэхи хэрэмээ» орхёод, хэдэн тээшээ гүйлдэн гараһадаа, совет сэрэгшэд һомондо тудаган унаа бэлэй.

Энэ баатаршалгын түлөө нютагаймнай хүбүүн Улаан Одоной орденоор, удаань Днепр мүрэнэй гаталхада харуулһан баатаршалгынгаа түлөө Дайшалхы Алдар Солын III шатын орденоор шагнагдаа һэн.

Орёл, Курск шадарай байлдаанууд дүүрэжэ, совет сэрэгүүд баруун тээшээ дабшаа. Днепр, Березина мүрэнүүдые урагшатай гаталжа, Украинын газар дайдын баруун хубида байлдаанда оролсоо һэн. Ковель хотын уһа бүлэдэг башнине тэһэрэлгэһээ абарһанай түлөө эрэлхэг сэрэгшэн Дайшалхы Алдар Солын II шатын орденоор шагнагдаһан байха юм.

А. И. Ломухин 1947 ондо түрэл нютагаа бусажа ерээ. Дайнда хабаадалсаһан энэ хүмнай һүхэ, хюрөө гартаа барижа, байрын гэрнүүдые, малай байрануудые олоор бодхоолсоо, барилгашаар алдартай болоо. Нилээд удаан сагта барилгашанаар хүдэлһэнэйнгөө удаа мал ажалда ороо. Хорёод жэлэй туршада хонин һүргые үсхэбэрилжэ, ажахынгаа баялиг арьбадхалсаһан А. И. Ломухин ахалагша хонишоноор, эхэ хони харууһалдаг отарые даагшаар хүдэлөө. Мүнөөшье тэрэ ажалангаа, мүн дайшалхы намтар тухайгаа залуушуулда хөөрэжэ ябадаг. Эрэлхэг сэрэгшэн, эрхим шадабаритай мэргэжэлтэ нютаг нугадаа хүндэлүүлхэл ёһоороо хүндэлүүлнэ.

С. ПАВЛОВ.
Зэдын район.

СПОРТ

БОКС

ҺҮҮЛШЫН ШАЛГАЛТА

Боксоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн «Труд» бүлгэмэй Спортын байшан соо боложо дүүрэбэ. Спортын долоон бүлгэм болон клубай 65 боксёр арһан бээлэйн шадабаритадай энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадалсаһан байна.

Энэ үедэ Ереван хотодо үнгэргэгдэжэ байһан уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадаһан ВСТИ-гэй студент, спортын мастер Бадма Батуевһаа бэшэ бүхы бэрхэ боксёрнууднай рингдэ гаража тулалдаа. Ушар иимэһээ саашадаа эдэнине халажа абаха залуушуул халуун шанга тэмсэлдэ аха нүхэдтэеэ уулзахадаа, эдэнэрһээ һургаал абажа, хаба шадалаа зангидаха, арга дүрэеэ улам дээшэлүүлхэ золдо хүртэһэн байха юм. Иимагтал шанга тэмсэлдэ залуу спортсменүүд мэргэжэл шадабаряа мүлидэг гээшэ.

Байгша онине боксёрнууднай яһала амжалтатай һайнаар эхилээ гэжэ тэмдэглэлтэй. Юуб гэхэдэ, Буряадай хүдөө ажахын институдай студентнэр Цыден Улзытуев, Данзан Цыренов гэгшэд бүхэсоюзна мүрысөөнүүдтэ илажа, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэбэ. Энэнь тус дээдэ һургуулида физкультура ба спортын хүдэлмэриин һайнаар эмхидхэгдэһые элирхэйлэн харуулна гэхэдэ, алдуу болохогүй. Тренернүүд А. Г. Амгалонов, В. В. Павлов эбтэй эетэйгээр, үгэеэ ойлголсожо хүдэлнэ. Тиихэдэ институдай кафедрануудай хүтэлбэрилэгшэд тэдэнине дэмжэжэ, ехэ туһа хүргэдэг байна.

Спортын мастерта кандидадууд А. Асадулин («Урожай») В. Пинтаев («Трудовые резервы») хоёр эгээл хүнгэн шэгнүүртэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ уулзаба. Хоюулаа шандааһа шангатайнууд, хэниинышье мүхөөгөө үгтэхэгүйе оролдоно. Зүгөөр тэдэ хамгаалалтада анхаралаа һулаар хандуулна гэжэ хэлэлтэй. Һэримжэтэй хёрхоор, нарин нягтаар наадаһан Буряадай хүдөө ажахын институдай студент Анатолий Асадулин илажа гараба.

Удаадахи шэгнүүртэ спортын мастернүүд В. Намжилов — Ц. Улзытуев хоёрой уулзалга сугларагшадай анхарал татаа. Ана-мана тулалдаанда РСФСР-эй гурба дахин чемпион Виктор Намжилов илажа, республикын чемпион болобо. Шүүгдээшье һаа, Цыден Улзытуев бэлигтэй бэрхэ, шанга сохилтотой боксёр боложо ябаһанаа харуулһан байха юм.

Спортын мастер В. Галданов дүй дүршэл ехэтэй боксёр юм. Тэрэ залуушуулай дундаһаа СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хоёр удаа мүнгэн медальда, РСФСР-эй чемпионадта шанда хүртэһэн намтартай. Гэбэшье Данзан Цыренов айжа тээлмэрдэжэ байнгүй, эдэбхитэйгээр тулалдажа, сугларагшадай зүгһөө альга ташалгаар угтагдаа. Тиин гонгын ханхинахын урда тээхэнэ Валерий Галдановай онобшотой шанга хэдэн сохилто хэхэдэнь лэ, арбитр Г. Г. Банчиков тэрэнэй баруун гарыень үргэжэ, илалта олгобо.

Улаан-Үдэ хотын түргэн туһаламжа үзүүлдэг больницын 1-дэхи травмпунктые даагша, спортын мастерта кандидат С. Жанчинов («Трудовые резервы») эдэбхитэй һайнаар наадажа, технологическа институдай студент Е. Лыгденовые шүүжэ гараа. Тиигэжэ Сергей республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ дүрбэдэхеэ хүртэһэн байха юм.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ Д. Галсанов — В. Ертухановые, В. Иванов — С. Старцевые, А. Кондаков — В. Эрдынеевые, Э. Банзаров — С. Орловые, Р. Будаев — И. Дагбаевые, Г. Оскорбин — Д. Шарбунаевые, В. Мрадымов А. Калашниковые илажа, чемпионой лентэнүүдээр, дипломуудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаа.

Энэ мүрысөөн юу харуулааб гэхэдэ, хүндэшэг, хүндэ шэгнүүрнүүдтэ манай республика дотор бэлигтэй бэрхэ залуу боксёрнуудай үшөөл үсөөн байһые элирхэйлэн гаргалбэ. Спортын бүлгэмүүд болон клубуудай тренернүүд болон мэргэжэлтэд энээндэ анхаралаа хандуулжа, эдэ бүхы дутагдалнуудые усадхан зайсуулха бэзэ гэжэ һанагдана.

Нигэжэ республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн манай боксёрнуудта июнь һарада Череповецк хотодо үнгэргэгдэхэ РСФСР-эй чемпионадай урда тээхи һүүлшын ехэ шалгалта болоһон байха юм.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: республикын чемпион В. Намжилов. 2. Д. Цыренов (зүүн гарһаа) В. Галдановтай тулалдажа байна.

В. ПЛУТТЫН фото.

ҺЭРИМЖЭТЭЙ ЯБАХА

Арбан табаад жэлэй туршада жолоошоноор хүдэлжэ ябанаб. Энэ үе соо республикынгаа нютаг нугануудаар ашаа шэрэжэ ябахадаа, харгы замууд дээрэ жолоошодой усалта ушарай тохёолдоные, хүнүүдэй гэмэлтэһые, машина, техникын эбдэрһые оло дахин хараһан байнаб. Эдэ бүгэдын шалтаг элдэб янзын. Хэдэн олон жэлэй туршада машина жолоодожо ябаһаншье хүнүүдэй гэмээр усал болоно. Зарим нэгэн харгыгаар ябаха дүршэл багатай дээрэһээ авари хэнэ. Нүгөөдэ зариман «ои дүршэлтэй болооб, шадахаб» гэжэ һаахараад, хэрэгтэй, хэрэггүйшье газарта машинаяа хэтэрмэ хурдаар гүйлгэжэ, усалда орно гээшэ.

Мүнөө хэлхеэ холбооной автобазада ахалагша инженерээр хүдэлжэ ябахадаа, баазынгаа залуу жолоошодой дунда ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эмхидхэхэдээ, харгынууд дээрэ үзэгдэдэг усал тухай асуудалда анхаралаа ехээр хандуулдаг болонхойбди. Юуб гэхэдэ, манай предприятида һаял жолоошоной һургуули дүүргэһэн дүршэлгүй залуушуул ерэжэ, бидэнһээ һургаал, заабари абадаг болонхой гээшэ. Энээнһээ гадна предприятидамнай жэлдээ элдэб шалтагаанаар 250-аад хүн һэлгэлдэнэ. Тиимэһээ залуушуулай авари хэнгүйгөөр ябахынь тула тэдэнэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри, түрүү онол арга шудалалга таһалгарягүй ябуулжа байха бологдоно. Эдэл дүршэл баянтай жолоошод манай залуушуулда өөһэдынгөө һургаал заабари үгэжэ байха нангин уялгатай. Энээнэй хажуугаар манай хэлхеэ холбооной автобазада залуу басагад жолоошоноор хүдэлдэг болонхой. Эдэнэр хотын үйлсэ гудамжануудаар үдэртөө олон зуун километр хэжэ, почто шэрэхэ, телеграмма, корреспонденцинүүдые саг соонь эзэдтэнь хүргэдэг байха юм.

Харгыда ябаһан жолоошод авари хэхэгүйн түлөө оролдоно, машинаа нарин нягтаар абажа ябаха, журамтай байха нангин уялгатай. Тэдэ харгыгаар яаражашье ябаһан жолоошод дайралдадаг. Эдэнэртэ арга бэшэ харгы гаргажа үгэхэ нангин уялгатай гээшэбди. Үгышье һаа, жолоошон харгы дээрэ эндүүржэ, алдуушье гаргажа магадгүй. Эдэ бүгэдыень хүлиэ! Хойшодоо тэрэшни һэнхэлтэн юм һаа, өөрынгөө алдуу ойлгожо, запаржашье магад. Ондо юун гэжэ халахэеэ һанаабиб гэхэдэ, замда ходоо һэримжэтэй, бэе бэеэ хүндэлжэ ябаха гэжэ жолоошон бүхэнэй мүнөөдэрэй эрилтэ, зорилго болоно. Тиихэдэ республикын ГАИ-гай, мүн ниитын инспекторнүүд харгын дүрим эбдэгшэдтэй шанга тэмсэл хэхэдээ, тэдэнэй харгы замдаа һайн һайхан ябахые хүсэнэ гээшэ. Бултанамнай мэдэхээр, мүнөө машинануудай тоо ехээр олошорсо. Тиимэһээ ехэ харгы дээрэ машина жолоодохо хүшэр болоо. Дүршэл багатай гү, али архи уүһан жолоошон халтад гахадаа авари хэхэеэ һанадаг.

Хүндэтэ жолоошод, харгы дээрэ һэримжэтэй, болгоомжотой ябадаг болоёл гэжэ ушөө дахин һануулха дуран хүрэнэ.

Н. КОНДРАТЬЕВ,
республикын хэлхеэ холбооной автобазын ахалагша инженер.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». «Табан жэлэй жасада оруулһан хубитаяа арьбадхаял» — корреспонденцинүүдэй суглуулбари. «Ойн баярай хүндэлэлдэ» — ТАСС-ай материал. «Нүхэр Л. И. Брежнев Грузиин ССР-эй хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэбэ» — ТАСС-ай материал. «Нүхэр Л. И. Брежнев Тбилисиһээ мордобо», «Нүхэр Л. И. Брежнев Москвагаа бусажа ерэбэ» — ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Ажахые хүтэлбэрилэлгые нарижуулан һайжаруулха». «Аша үрэтэйгөөр хүдэлдэг болохо нэгэ онол арга» — В. Сытовэй статья. «БАМ: корреспондентнүүдэй пост мэдээсэнэ». «Бэлэн болоһон шахуу хүүргэнүүд» — А. Куклинай корреспонденци. «Аса, үргэбшэ ба шэжэмтэ лини тухай» — ажалшадай бэшэгүүдэй суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. Энэ хуудаһанай материалнууд мүнөөдэр Улаан-Баатарта нээгдэхэ Монголой Арадай революционно партиин XVIII съездэдэ зорюулагданхай. «Съездһээ съезд хүрэтэр» — Гэлэгиин Адьягай статья. «Эб найрамдалай ба хани барисаанай замаар» — Л. Зантаевай статья. «Шэнэ амжалтанууд тээшэ» — АПН-эй материал. «Эрдэм наука арад зоной аша туһада» — МОНЦАМЭ—ТАСС-ай фото-мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Һурагшадай зунай амаралта». Уласхоорондын шэнжэлэл. Соносхолнууд.

ШАТАР

ЗАНШАЛТА ХОРИДОХИ

Эрхүүдэ хүршэ хоёр городой шатаршадай заншалта мүрысөөн болобо. Хоридохёо болоһон наадан да Эрхүүгэй шатаршад бэлэдхэл һайнтай байба. Хүршэнэрэймнай талаһаа түрүүшын хюлгэ дээрэ СССР-эй спортын мастер Пьянков, спортын мастерта кандидадууд наадаа.

Түрүүшын үдэр Улаан-Үдын шатаршад яһала ульгам бэрхээр тулалдаба. Яхин спортын мастер Пьянковые, Буруев Ивановые, Шагжиев Шариковые, Агафонов Гармаева хоёр Гарань, Столь гэгшэдые шүүжэ гараба. Харин бусад хюлгэ дээрэ наадагшадынь шүүгдэжэ, түрүүшын үдэрэй дүн 8:8 тоотойгоор тэнсэлгээр дүүрэһэн байба.

Хоёрдохи үдэр манай командын гэшүүд Власов, Занданов, Жеребцова, Буруев гэгшэдэй илабашье һаань, Яхин Гармаева хоёр һанаһанда хүроогүй. Наадагай һүүл тээ Гармаева бодомжотойгоор тулалдажа, тэнсэжэ һалаа.

Командын нүгөөдэ гэшүүд С. Намжилов, Б. Митыпов, Н. Брылёв, Э. Улымжиева гэгшэд бираагүй. Эдэнэрэй хоёр уулзалгадаа шүүгдэһэниинь хараамтай байгдаа. Хоёр үдэрэй уулзалгын дүн гаргахада, Эрхүүгэй суглуулагдамал команда 17,5:14,5 тоотойгоор илаба.

Л. ГАРМАЕВА,
Буряадай АССР-эй арба удаа чемпионка.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Мюнхгаузенай ушаралта ябадалнууд» — мультфильмын 1, 2, 3, 4 серинүүд. 10.45 — «Простая девушка» — теле-зүжэг. 12.00— «Баярта аялганууд» — фильм-концерт. 12.20 — Шэнэ һонин. 15.35 — «Хүдөөгэй юрын үдэрнүүд» — кинопрограмма. 16.35 — «Спортын класс». 17.05 — «Түрэл байгаалимнай». 17.25 — Гайанын национальна һайндэр — Бэеэ даанхай байдалай үдэртэ. Кинопрограмма.

Улаан-Үдэ. 17.50 — «Саян» — хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 18.35 — «Байгал» (буряадаар). 19.05 — «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». «Главбурятстройн» СМУ-8-най Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан А. Е. Воронинай хүтэлбэрилдэг комплексно бригада тухай хөөрөөн.

Орбита. 19.45 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — Совет композиторнуудай дуунууд. 20.10 — «Архитектура-81». «СССР-эй архитекторнуудэй VII съездын дүнгүүдээр». 20.35— «Исход» —уран һайханай фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — «Хүгжэмэй ажабайдал». СССР-тэ болохо уласхоорондын хүгжэмэй фестивальда зорюулагдаһан тележурнал. 23.50 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Шатарай һургуули. 13.30 — «Е. Шварцын уран бэлиг». 14.15 — «Ородой искусство». 14.45 — С. Маршак. «Ажабайдалайнь ба уран зохёолойнь хуудаһанууд». 15.35 — «Угрюм-река» — олон серитэй уран һайханай фильм. «Громовууд» (1-дэхи сери).

Улаан-Үдэ. 17.00 — Зүүн Сибиирин гүрэнэй соёлой институдай арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 17.40 — Соносхолнууд.

Орбита. 17.50 — «Звездочёт» — тележурнал. 18.55 — Арадай инструментнүүд дээрэ гүйсэдхэгшэдэй ба арадай дуунай Бүхэроссин хоёрдохи конкурсын лауреадууд Сыктывкар хотын баянистнуудай трио наадаха. 19.00 — «Алкоголизм». Врачай хөөрэлдөөн.

Улаан-Үдэ. 19.45 — «Эрдэм ба техникэ» — киножурнал.

Орбита. 20.00 — Уласхоорондын һонин. 20.45 —РСФСР-эй габьяата артист Б. Феоктистов наадаха (балалайка). 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуулай!». «Приключения Тифа» — мультфильм. 21.15 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлдэ яажа һургадаг бэ?». 22.00 — «Время». 22.35 — «Угрюм-река» — олон серитэй уран һайханай фильм. «Анфиса» — 2-дохи сери.

Уласхоорондын ШЭНЖЭЛЭЛ

ЭРХЭ СҮЛӨӨГЭЙ, ХҮГЖЭН ҺАЛБАРАЛГЫН ХАРАА ШУГАМААР

Империализмда, колониализмда эсэргүү үндэһэ һуури дээрэ африкан арадуудай жагсаалые нэгэдхэхэ уряа доро Африкые сүлөөрүүлгын үдэр ба Африкын урда зүгэй арадуудай тэмсэлтэй һаналаа нэгэдэлгын недели дэлхэй дээрэ хаа хаанагүй [illegible] байна. 1963 оной майн 25-да Аддис-Абебэдэ зарлагдаһан энэ түбиин 31 оронойн правительствануудые толгойлогшонорой 1 конференци дээрэ Африкын Нэгэдэлэй Организаци (ОАЕ) байгуулагдаа бэлэй.

Тэрэ сагһаа хойшо Африкын политическэ түхэлэй шарай ехээр хубиланхай. Мүнөө энэ түбиин 50 гаран ОАЕ-гэй гэшүүдээр тоологдоно. Эдэ оронуудай диилэнхи олонхинь шахардуу шанга байдалые һулаpуулхын, эб найрамдалай ба буу зэбсэг хураан абахын түлөө, Индийскэ океаниие эб найрамдалай зоно, Африкые ядерна буу зэбсэггүй зоно болгохын түлөө тэмсэл ябуулна. Нигэжэ политическэ ба социальна хүгжэлтын, харин капиталай, нютагай буржуази ба феодалнуудай эзэрхэн зонхилгые усадхаха замаар дабшажа ябаһан бодото залуу оронуудай нэгэдэл Африка түбидэ мүнөө бүридэнхэй.

Африкын оронуудай бэеэ даанхай байдалаа бэхижүүлгэ США ба НАТО-гай талаар союзнигуудай һанаае ехээр зобооно. Тэдэнэр дэлхэйн энэ хубида урдань эзэрхэн зонхилжо байһан колониальна журамаа дахяад тогтоохые оролдоно. Заахашье эшэхэ, гайхахые мэдэнгүйгөөр, Вашингтон Африкые «США-гай ажабайдалда онсо шухала зоно» гэжэ соносхонхой. Өөһэдынгөө дура, үзэмжөөр ажаһууха хүсэл эрмэлзэлтэй байһанайнь түлөө бэеэ даанхай гүрэнүүдтэ, национальна сүлөөрүүлгын хүдэлөөндэ «мүрдэгшэд» гэйһэн нэрэ Р. Рейганай захиргаан үгэнэ. Тэрэнэй захиргаан расис журамтай ЮАР-тай дүтэрхы боложо, «фронтдо дүтэ» гүрэнүүдтэ эсэргүү харата ябуулгануудые сэхэ хэхэ ябадалые һайшаан дэмжэнэ.

Баруун оронууд Урда-Африкын республикые өөһэдынгөө сэрэгэй добтолхы хүсэнэй плацдарм гэжэ тоолоно. Баруун оронууд энэ түбиие сэрэгэй-политическэ талаар зүришэлдөөнэй газар болгожо, африканецуудай нэгэдэлые һандаргажа, тэдэниие өөһэдынгөө милитарис политикада хабаадуулхые оролдоно, тэндэ сэрэгэй шэнэ бүлэглэлнүүдые ба сэрэгэй баазануудые байгуулна. Тиигэхэ зуураа, бүхы харата ябуулгануудаа хүгжэлтын революционно-демократическа зам шэлэһэн оронуудта эсэргүү шэглүүлнэ. Уласхоорондын экономическа харилсаануудые демократическа, адли тэгшэ эрхэ байдалай үндэһэ һуури дээрэ табиха гэһэн африкан олониитын эрилтэнүүд монополис капиталай аша туһын хэрэгүүдтэ алба хэжэ байһан баруун оронуудай засагай хүтэлбэри баригшадай һанаанда огто тааранагүй.

Советскэ Союз баруун оронуудайхиһаа тад ондоо хараа бодол баримтална: «...Африка — энэ хадаа ондоо хэндэшье бэшэ, имагтал африканецуудай өөһэдынь ажаһуудалай аша туһын хэрэгүүдтэ хабаатай асуудал. Тэдэнэрэй өөһэдынь шэлэһэн эрхэ сүлөөгэй хүндэлэгдэдэг байхын тула бидэнэр Африкын арадууд өөһэдынгөө хүгжэлтын замые өөһэдөө тодорхойлог лэ гэхэ байнабди», — гэжэ Л. И. Брежнев зааһан байна. Мүнөө үеын эрхэ байдалда социалис ба хүгжэжэ байһан гүрэнүүдэй харилсаа холбоон Африкада, мүн бүхы дэлхэй дээрэ аюулгүй байдалай тон шухала арга нүхэсэл болонхой. Бүхы талаар хүгжэн һалбаралгын, эрхэ сүлөөтэйгөөр, бэеэ даанхайгаар хүгжэхын түлөө тэмсэлдэ африкан арадууд СССР-ые эгээл найдамтай нүхэр ба союзник гэжэ тоолоно.

ЛИВАН: БАЙДАЛ УЛАМ ДОРОЙТОНО

Һүүлэй үедэ Ливандахи байдал дахяад улам доройтобо. Израилиин сэрэгэйхидэй эзэрхэг түримхэй ябуулганууд, баруунай үзэл баримталдаг христиан хүсэнүүд ба үгэсэгшэдэй харата ябуулганууд нэгэшье үдэр таһалдуулагданагүй. Эндэхи хүн зон, палестинецүүд алуулжа, гэр байрагүй үлэнэ. Ливанай хэдэн хуби болгон таһалагдаһан, шуһата дайнда нэрбэгдэһэн экономико туйлай ехэ хохидолдо оронхой.

Ливанда тохёолдоһон бэрхэшээлтэ байдалай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, Тель-Авивай эзэрхэг түримхэй политика, тэрэнэй дайсан харша ябуулгануудые ходо дэмжэхэ гэһэн Холбоото Штадуудай хараа бодол болоно. Бэеэ даанхай Ливанай гүрэндэ эсэргүүтээр хэгдэжэ байһан уласхоорондын гэмтэ ябуулганууд ба дээрмэдэлгэдэ Израильда гамгүйгөөр асарагдажа байһан мүнөө үеын американ буу зэбсэг үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Иимэ үйлэ хэрэгэй хэгдэжэ байхада, Вашингтон «амгалан байдалай түлөө тэмсэгшын» үүргэ дүүргэхэ һэдэлгэ гарган, худал хуурмагаар «бэеэ баринги байхые», «арсалдаата асуудалые политическэ ёһоор шиидхэлгэдэ» уряална.

Империалистнуудай уг зорилго эли — Ливанай национально-патриотическа хүсэнүүдтэ ба Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөндэ сохилто хэхэ, Ливаниие хэдэн хуби болгон таһалха, Тель-Авивай эзэрхэг түримхэй ябуулгануудта эсэргүү тэмсэлээ һуладхадаггүй, өөрын бэеэ даанхай гүрэниие байгуулгада Палестинын араб арадта национальна эрхыень шууд түргөөр олгохын түлөө оролдолго гаргажа байһан Сириин хүсэ шадал һулаpуулха гэһэн зорилго болоно.

Ливанай газар дээрэ Сириин хоёр вертолёдые буудан унагааһан Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгада харюугай хэмжээн гэжэ Сириин талын сэхэ мэдүүлгэ хэһэншье һаа, США Израиль хоёр Ливанда Сириин «газар-агаар» түхэлэй ракетэнүүдые тодхолгые тушаа идхалгын шаг шууяа гаргаһаар байна. Эндэ юун тухай һануулга хэлтэйб гэхэдэ, Ливанай хуулита правительствын гүйлтаар, араб оронуудай лигиин шиидхэбэритэй зохилдуулан, энэ гүрэндэ асарагдаһан Сириин сэрэгүүд амгалан байдал сахиха талаар тусхай даабари дүүргэжэ байдаг.

Эдэ ракетэнүүдэй Израильда яахадаашье аюултай бэшэ гэжэ Сириин онсолон тэмдэглээшье һаа, Тель-Авив американ дэмжэлгэдэ найдан, бүдүүлиг муухай заналта хэжэ байгаад, эбсэшэгүй эрилтэнүүдые табижа байха юм.

Империализмын, сионизмын ба харюугай бусад хүсэнүүдэй Ливан ба Сири тушаа харата ябуулганууд араб оронуудта эрид шууд буруушаагдана. Алжир, НДРЙ, Ливи, Саудовска Арави, Кувейт ба араб бусад оронууд Сиритэй һаналаа нэгэдэжэ байһан ба тэрээндэ дэмжэлгэ хүргэхөөр бэлэн тухайгаа мэдүүлээ. Ливандахи байдал тушаа хэлэхэ болоо һаа, энээн тухай Ливанай түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй түлөөлэгшэдэй нэгэтэ бэшэ мэдүүлгэ хэһэнэй ёһоор, оронойнь газар дайдын, нэгэдэлэйнь, бэеэ даанхай байдалайнь бүтэн бүрин байлгын ба тэрэнэй араб оронуудай нэгэдэлдэ оролдог байлгын үндэһэ һуури дээрэ шиидхэгдэхэ ёһотой.

СЭРЭГЭЙ ТАЛААР БУЛЮУ БАЙХЫН ТҮЛӨӨ

США-гай президент Р. Рейган ФРГ-гэй канцлер Г. Шмидттэй үнгэрһэн неделидэ Американ ниислэл хотодо хөөрэлдөө үнгэргэбэ. Хөөрэлдөөнэй үедэ зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи харилсаануудта, дунда зэргын зайда табигдаха американ шэнэ ракетно-ядерна буу зэбсэг Баруун Европодо тараан тодхохо тухай НАТО-гай 1979 оной декабрь һарада абаһан шиидхэбэриие бэелүүлгэдэ гол анхарал хандуулагдаһан байна. Хоёр оронойхүтэлбэрилэгшэдэй уулзалга НАТО-гай соведэй Римдэ һаяхан болоһон сессиин нүлөөн доро үнгэрөө гээд хилын саанахи политическэ байдал шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ. Бүгэдэндэ мэдээжэ болоһоной ёһоор, уласхоорондын шахардуу байдалые улам шанга болгохо, буу зэбсэг ехээр гаргаха хэрэгтэ зорюулагдаһан США-гай захиргаанай хараа бодол тэрэ сессиин шиидхэбэринүүд дотор абтаа.

Тэрэшэлэн США ба ФРГ хоёрой хоорондохи экономическа ехэ зүришэлдөөтэй харилсаанууд Вашингтондо зүбшэн хэлсэгдээ.

ФРГ-гэй газар дээрэ американ шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхохо тухай асуудалаар хөөрэлдөөн баһал хүнгэн бэшэ байгаа. Ушарынь гэхэдэ, Баруун Европодо Вашингтоной балмад муухай политикада эсэргүү хүдэлөөн, шахардуу шанга байдалые һулаpуулхын, эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө хүдэлөөн улам үргэдэнэ. «Гансахан баруун немецүүд бэшэ, мүн баруун европеецүүд бүхыдөө Европодо ядерна шэнэ буу зэбсэгүүдэй бии болгогдожо байһанда һанаагаа зобоно, илангала Европодо ядерна «хизаарлагдаһан» дай хэхэ хараа зорилго арсалдаата байдалые улам хүндэрүүлнэ, аюул тохёолдуулна», — гээд Американ нүлөө ехэтэй «Уолл-стрит джорнэл» газетэ бэшэнэ.

Гэбэшье Баруун Европодо «Першинг-II», далитай 572 ракетэ тараан тодхохо ябадалда эсэргүү хүдэлөөндэ Вашингтон анхарал хандуулха бэлэй янзагүй. Тиигэхэһээ гадна, Пентагон улам саашаа хомхойрно, Европо түбидэ 1500—2,000 ракетэ тодхохо тухай США-гай сэрэгэй зүрхаанда хөөрэлдэдэг болонхой. Баруун оронуудай хэблэлдэ толилогдоһон мэдээсэлнүүдһээ абажа харахада, президент Р. Рейган НАТО-гай шиидхэбэринүүдые түргөөр бэелүүлхэ ябадал туйлахые Шмидттэ үсэд нэтэрүүгээр баадхаһан байха юм. Тиигэжэ Баруун Европо соодоо дээрэ американ шэнэ ракетэнүүдэй стартова талмай, баруун европецүүдые өөһэдыень Пентагоной ядерна стратегиин барьянай хүнүүд болгохо байна.

Энэ бэрхэшээлтэ байдалһаа гараха арга бии гээшэ гү? НАТО-гай оронууд ба СССР-эй дунда зэргын зайда табигдаха ракетно-ядерна шэнэ зэбсэгүүдые Европодо тараан тодхохо ябадалда хойшолуулга тогтоохые Советскэ Союз дурадхаһан. Энэ бүтэмжэтэй һайн дурадхал ФРГ ба Баруун Европын бусад оронуудай олониитын зүгһөө улам ехээр дэмжэгдэжэ байна.

В. КОРОЧАНЦЕВ,
Г. КУВАЛДИН,
В. МАТЯШ.
(ТАСС).

ХУРА БОРОО ОРОБО

Холын Хойто зүгһөө ерэһэн хүйтэн агаар республикынгаа нютаг бүхэндэ хура бороо элбэгээр асарба. Майн 24—25-най үдэрнүүдтэ хаа хаанагүй бороо орожо, таряалан, сабшалан, бэлшээридэ шииг нойто нэмэбэ.

Хоёр хоногой туршада Хэжэнгын, Хоринн районуудта—19, Нарһатада—15, Тэлимбэ, Мухар-Шэбэр, Хүдэри-Сомондо —13, Бэшүүрэй райондо—12, Романовкада—8, Горячинск, Охин-Булагта—7, Шэнэ Хүрбэ, Удинскда—5, Кабанск, Нестерово, Загарайда—4, Петропавловкада —3, Санага, Баргажанай-Адаг, Новоселенгинск, Могойтодо — 2, Закаменск, Цахир, Тарбагатай, Ивалга, Улаан-Үдэ, Баргажанда нэгэ миллиметр хура бороо орһон байна.

Хойто зүгһөө ерэһэн хүйтэн уларилай үедэ һүниндөө [illegible] градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35. редактор—2-54-54, приемная —2-54 93, зам. редактора—2 68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76 отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56 23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64 36, 2 63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60 21 информации—2-34-05, перевод—2 54-93, писем в селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2 57-63 фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-01571. Заказ № 120. Индекс 5901.